

Štev. 15.

Na Dunaju, 14. avgusta 1898.

Letnik XI.

Opasna taktika.

Slovenski drž. posl. dr. Ferjančič je porabil posebno priliko za izjavljanje, da je napačna tista taktika, vsled katere deluje, kakor se kaže, tudi Thunovo ministerstvo zgolj na sporazumljenje med Nemci in Čehi, prezira pa jednako in še večjo potrebo urejenja narodnostnega vprašanja med Slovenci, Hrvati in Malorusi. Pokazal je na nevarnost, ko bi se kakoršna si bodi sprava završila med Nemci in Čehi, ne da bi se ista analogno dognala tudi med zanemarjenimi, šibkejšimi, tu navedenimi slovanskimi narodi in njih nasprotniki.

Slovenski, hrvatski in maloruski listi so seveda pohvalili in odobrili Ferjančičevo presodbo, oziroma obsodbo vladne taktike. Češkim in poljskim listom pa ta kritika ni bila po volji. Po svoje so jo zavračali tudi nemški konservativni in obstrukcionistiški listi in zajedno tudi oficijozni in vladi prijazni listi.

To, kar je izpregovoril dr. Ferjančič, ni bilo nič novega, najmanj med Slovenci; osupnula pa je ta kritika, ker je prišla od jednega najboljih slovenskih zastopnikov, od jednega, ki je bil vedno zmeren, in ki je člen tiste krščansko-socijalne zveze, katere sestavlja sedanjo državnozbornsko, takozvano avtonomistiško večino. Za liste z enakimi nazori se ne zmeni ne Peter, ne Pavel, glas takega poslanca pa je zadonel na uho, tu prijetno, tam odurno.

Dr. Ferjančiču so radi tega mišljeni šibkejši narodi zahvalnosti dolžni, ker je opozoril s svojim glasom, da ni vse v redu ne v sedanji večini, ne v postopanju sedanje vlade.

Mi s svoje strani pa bi opomnili, da je Ferjančičeva kritika sicer umestna, no za par let, specijalno od nastanka sedanje večine — *prekasna*! Tisto, kar obsojuje sedaj zastopnik dr. Ferjančič, je star greh, ki ga je stvoril najprej Badeni s sokrivdo Mladočehov. In da so Mladočehi zašli takoj ob nastopu gr. Badenija, ni kriv morebiti le kak se živ ali pa uže pokojni češki publicist, temveč tudi kak drug slovanski dejatelj in morebiti, nekoliko celó sam dr. Ferjančič. Znano je namreč, da so slovenski konservativci in oportunisti pred Badenijevim nastopom ogibali se določne zveze z Mladočehi in so se moralno opirali bolj na nemške krščanske socialiste in seveda še posebe nem-

ške katolike, nego pa na Mladočeha. To se je bilo pred leti pokazalo tudi na posobnem slovenskem shodu v Ljubljani, na shodu, kateremu je predsedoval dr. Ferjančič. Mladočehi so dobro čutili, da so tedaj bili nekako strašilo vsem slovanskim življenjem, kateri so češki liberalizem istovetili s popačenim nemško-židovskim liberalizmom. Mladočehi so ob nastopu Badenijevim čutili se nekoliko osamljene, in tudi to je bilo vzrok, da so šli — na svojo roko pogajat se z Badenijem, ne da bi poštevali tisto slovansko vzajemnost, s katero so se oni dotlej ponašali pred vsemi drugimi izmed slovanskih strank. Posledice mladočeskega separatističnega barantanja z Badenijem so se pokazale v prvih jezikovnih naredbah za Češko in Moravsko.

Tedaj, takoj tedaj, so zapazili misleči slovanski politiki prvo fundamentalno napako v mladočeski taktiki, in tužno je, da se mora na to stran ponašati ravno „Slovanski Svet“, da je takoj po priobčenju istih naredb in pozneje obsojal, ostro obsojal mladočesko taktiko z jezikovnimi naredbami vred. V tem ko je poprej kazal naš list na važnost momentov ob Badenijevem nastopu, ko je vedno zagovarjal dotedanje slovansko postopanje Mladočehov, bil je prisiljen, odtlej obračati se proti njim, kakor se je obračal poprej s seboj radi zloglasnih punktacij proti Staročehom. Tedaj, ob priobčenju Badenijevih jezikovnih naredb, je bil še pravi čas, zaklicati mladočeski in Badenijevi taktiki: *»Stoj!«* Tedaj so bili dolžni jugoslovanski in vsi pravi slovanski poslanci zazugati Mladočehom in vladi, da pojdejo v opozicijo, ako ne popraviijo zagrešene taktike.

Ali se je od tedaj *principijalno* gledé na mladočesko in vladno taktiko kaj izpremenilo ali celó poslabšalo? Dà, vsebina jezikovnih naredb se je pod Gautschem in najbrže tudi v osnovnih potezih Thunovih načelno izpremenila in poslabšala, a *taktika je ostala načelno* pri Mladočehih in vladah, torej tudi Thunovi, jedna in ista.

Če se je torej dr. Ferjančič oglasil sedaj, opravičiti ga moremo le po izreku: Boljše pozno, nego nikdar! Sicer pa je dr. Ferjančič še v drugi koliziji radi svoje kritike. Potegnul se je kot dejanski Slovan ne le za Slovence in Hrvate, temveč tudi za Maloruse. Radi Malorusov pa mu izvestno zamerijo v poljskem »Kołu«, dasi so tudi Poljaki zagovorniki jednega in istega programa sedanje večine. Pristaši sedanje ve-

čine ne morejo zaresno zagovarjati Malorusov, ker odločujejo v njej tudi Poljaki, in to kaže, če tudi so se razmere zboljšale nekoliko proti volji — poljskega plemstva, da sedanja večina nima prave in trdne podlage. Ali ne označuje šibkost sedanje večine ravno to, da mora zastopnik majhnega, oslabiljenega naroda povzdignuti glas za Malorusé, a ne skupno zastopstvo češkega naroda? Ali hočejo morebiti Čehi potezati se tudi za Malorusé tedaj, kadar doženejo sporazumljenje z Nemci? Kdo je v tem pogledu slep?

Mladočeški listi in tista glasila, ki nekako vsaj sedaj podpirajo mladočeško politiko in taktiko, so se po Ferjančičevi kritiki takoj oglasili s tolaženjem, češ, da po spravi med Čehi in Nemci se bodo prvi potezali tudi za ostale zanemarjene slovanske narode in sosebno tudi za drage jim Slovence. A to tolažbo zavračajo tudi besede »Slov. Naroda«, ki tvrdi (št. 175 t. l.), da bi »s parcijalno rešitvijo narodnostnega vprašanja« Slovinci »izgubili najmočnejše svoje zaveznike«. Slovensko glasilo je, kakor se vidi, gledé na Čehé jako neverno in pesimistično, a pravega argumenta vendar ni navedlo proti zagovorom mladočeške taktike.

Mi smo bili in smo nepremično tega preverjenja, da, tudi ko bi ne izgubili »najmočnejših svojih zaveznikov«, bi pa ti nas ne rešili, ker bi kljub svoji moči ostali prešibki. Ake se mora češki narod v skupnosti, sedaj s svojim plemstvom vred, boriti celó za »naredbe«, za jezikovne naredbe; ako ta narod ni izbojeval niti jezikovne enakopravnosti na zunaj in znotraj: — kakó zmore kaj takega za druge? Kje se pokaže tista moralna in tehniška zunanja sila, da bi priborila šibkim narodom to, kar se odteza Čehom, kljub moči, zgodovinskemu in ustavnemu pravu, uže 30 let? Radi tega, odločilno radi tega, morajo Slovenci, Hrvati in Malurusi obsojati mladočeško in vladno taktiko, ki ne vidi sedaj drugega nego vprašanje med Čehi in Nemci, in še to le pristransko, zgolj gledé na jezik.

Čehom moremo še vedno verovati da bi hoteli pozneje pomagati šibkejšim narodom; a v zadostnost njih sil za tako pomoč ne moremo verovati kratkornikar, in naj to še toliko dobrohotno dokazujejo. Dobra volja z nepochvoljno močjo ne zadoščuje, in razmere so take, da Slovani zmagajo le v skupnosti, in še v tem slučaju bolj z moralno silo, nego z drugimi napori. Skušnja in očitni činitelji to preverjenje vsiljujejo mislečemu človeku. Mladočehi so zabredli, in šibki slovanski narodi se ne morejo dajati slepiti s tem, da bi se pokrile sedanje taktične napake mladočeške politike. Kdor misli možato, pokaže na napake, ne poskusi pa, da bi se s temi napakami delale še druge mnogo usodnije. Usodno bi bilo, dajati se zavajati z napačnimi tolažili; dr. Ferjančič je pravo povedal, dasi pozno, prepozno. Spoznanje njegovo mora pa dovajati do preobrata v mladočeški taktiki in v obče do stvarnoličnih izvodov.

Najčudnejše je, da so vladni listi nastopili proti kritiki dr. Ferjančiča. Vlada bi bila dolžna tako kritiko sprejeti z največim zadovoljstvom. Kajti Badeni, Gautsch in sedaj tudi grof Thun so si obtežili sami svoje državniško delo s tem, da niso napravili načrta v izvršenje narodne in jezikovne ali tudi samo poslednje enakopravnosti za vse narode. Vsled te osnovne napake so izgubili ti državniki občo moralno pomoč pri pravično mislečih dejateljih raznih narodov. Iztrgali

so si sami iz rôk orožje proti tisti nemški obstrukciji, ki se najbolj boji občega izvršenja nacionalne enakopravnosti ker bi ta došla zlasti tudi Slovincem.

Oficijozni listi kažejo na obteženje položaja, ko bi se ista enakopravnost morala izvrševati istočasno tudi za druge, tu mišljene narodnosti. Vprašama: Ali morebiti vladi bolj ugaja, da razsajajo nemški rozposajenci ob izvršenju vsake jezikovne ali kulturne malenkosti za šibke narode?

V ostalem pa kaže bojazen vladnih organov na napačno taktiko vladnega postopanja, poštevaločega jedino Nemce in Čehé. Ako se stvari v jezikovnem pogledu snujejo in urejujejo takó, kakor se dela z jezikovnimi naredbami za Česko in Moravsko, potem seveda ni možno dognati vsega za vse narode istočasno. Dipauli in drugi pa so dokazovali najprej potrebo ne specialnih načrtov za vsako deželo, temveč skupni načrt, nekak »okvirni zakon«. Ta bi se mogel in v smislu ustave tudi moral podeliti *jednak* za vse narode; specialno urejevanje bi trajalo potem tudi več let, in ta zadača bi ne pripadala državnemu zboru, temveč drugim organom ali zastopom. Te zadače pa, kakor so doslej pokazali, niti Čehi, niti drugi Slovani ne umejo, ne poštevajo, in odtod prihaja, da se lové na limanice Čehi in drugi, in so se vjele tudi vlade.

Kakó torej začeti? Težavno je postaviti Mladočehe na tisto stališče, katero bi bili mogli in morali nastopiti ob nastopu Badenijevem. Badeni je bil uže tedaj v skrbeh radi pogodbe z Ogersko, in Thunovo ministerstvo je sedaj v istih, samo še mnogo večih skrbeh. Gr. Thunu je treba želeti, da bi dobil čas; ako se to zgodi, more se z moralno in razumovo pomočjo ravno šibkih narodov še mnogo izpremeniti in v interesu narodov in države popraviti. Celo želeti je treba, da bi se drž. zbor letos ne sezval več, a potem bi bila dolžnost razsvetljenih slovanskih zastopnikov, da bi pomagali tej ali kateri si bodi vladi zasnovati primeren načrt o nacionalni enakopravnosti. Takó ali takó pa mora popraviti se doseđanja mladočeška in vladna taktika v smislu, sporazumljenje se mora po posebnem načrtu, t. j. v dovolj obsežnem okviru začeti izvrševati istočasno za vse narode. Na podstavi takega okvira izgubi sedanja in vsaka podobna obstrukcija svojo moralno silo; irredenta se mora umakniti v svoje meje, t. j. čez avstro-ogerske meje, in to pač mora biti tudi v interesu dinastije in ne le doslej tlačenih zanemarnjenih narodov.

Na adresu slavenskih novinarov,

te učestvovali novinarskom sastanku v Pragu, 19. junija 1898.

(Konec.)

Sad je pitanje, kako da se riješi ta stvar dogovornog rada, kojim bi slavenski zastupnici u Beču za ednički privodili u život ono, što je prvim uvjetom našeg života, one, naime, životne potrebe *sviju Slavena austrijskih*. Te životne potrebe *sviju nas* treba, kako već gore rekosmo, saznati, treba ih razumijevati, pa treba i nastojati, da ih slavenski pak i tudji svijet nauči. Treba je (stara ta izreka, fraza!), da se poznamo. Jer, badava se varati: mi se medju se nimalo neznamo.

Jer mogu bar reći za nas, da mi Hrvati, da mi Srbi nemamo ni pojma o borbi, što ju naša junačka braća Slovenci i Česi imaju sa Nijemcima, a oni prvi još i sa Talijanima. A tako isto više manje je i sa Poljácima, Česima i Rusinima. Pa pošto je danas, kako stojimo, teško i preteško, da mi saznamo potrebe jedni drugih i da im važnost shvatimo, pa pošto bi to i dalje pri ovim okolnostima trajalo, za to baš, s tog prvog uzroka, pak s uzroka, da ono, što je sporedno i što nas moguće slabi, ostavimo za poznije riješenje; pa s razloga, da bi slavenski zastopnici imali odredjenu direktivu u svome radu; s razloga, da bi svi Slaveni austriskim znali koliko rđd svojih zastupnika, toliko bili svijesni svojih potreba zajedničkih, svojih zajedničkih prava pram tuđincu-protivniku, a svojih dužnosti među sobom, kano i to, da već jednom tr-ba, da ih osvoji ideja i osvjeđenje, da moraju stati proti Nijemcu ne jedino kano Česi, Poliaci, Rusini, Slovenci, Hrvati i Srbi, već kano jedno tijelo, kano Slaveni, ter da samo tako možemo nešto izraditi, i da takovi možemo imponovati; pa s razloga, da, pri fakti slavenske parlamentarne zajednice, čuti se potreba, nužda, da bi ta zajednica imala svoj vlastiti organ; pak još i s toga nemanje važnoga razloga, da bi se i tuđi, mimoaustriski svijet lakše mogao informovati o slavenskim težnjama, radu i položaju, jer, kao što mi Slaveni sami, tako i taj mimoaustriski svijet, kad hoće da sazna nešto o Slavenima austriskim, mora da pade na »Neue Freie Presse et Comp.«, ako l' neće da se žrtvuje pak prošije što poljačkih, što českih, što slovenačkih, što ruskih, što hrvatskih jedno 10—12 listova; s ovih svih razloga, što rekoh, držah se dužnim predložiti, da se podigne list, koji bi bio zajedničkim organom svih Slavena austriskih. Patriotskoj razboritosti zanimanika pripada konačna odluka, hoće li stvar primiti i kako će ju urediti, a ja, osvedočen o važnosti njezinoj, mislim, da se stvar može riješiti na ovo nekoliko načina:

List, baveći se aktuelnom politikom, imao bi pred očima samo ono, što nam je glavno, najpreče i zajedničko. Davao bi u tome direktivu za rad slavenskim poslanicima u Beču, i tumačio bi i širio ideju o jedinstvenosti interesa austriskih Slavena. Eo ipso list bi približavao Slavena među se i utvrđivao u njima osjećaj Slavenstva i slavenske solidarnosti (a ne na banketima i izletima).

List bi izlazio u Beču onoliko puta na tjedan, koliko se odredi, a bio bi organom slavenske parlamentarne sveze, dok parlamenta bude egzistovalo. U kojem jeziku da list ishodi, dade se riješiti ovako:

Pošto bi bilo teško, da list izlazi u sva 4 jezika: poljački, česki, slovinski, hrvatski-srpski, tada mjesto toga:

I. list ishodi u 3 jezika:

1. ruski (radi vanjskoga svijeta mimo austriskog);
2. poljački (s bilješkama českim) ili česki (s bilješkama poljskim, t. j. prema tome, u kom bi jeziku bio originalno članak napisan);

3. hrvatski-srpski, (na bilješkama slovinskim ili slovinski (s bilješkama hrv. srpskim: a to za to, što su česki i poljački sebi veoma blizu, a hrvatski i slovinski takogjer. A uzevši u obzir, da su ovaki listovi za inteligentniju publiku, koja prati javne stvari, ovim bi se načinom zgodno širilo takodjer poznavanje sla-

venskih jezika, pak i za to, što je to za inteligentniju publiku, nebi niti trebalo bilježaka.

II. list ishodi u tri jezika, a to:

1. nemački (radi svijeta mimoaustriskog);
2. poljački, respektive česki (s bilješkama kano gore);
3. hrvatsko-srpski, resp. slovinski (id. —) Isto kano gore samo mjesto ruskoga njemački.

III. list izlazi u dva jezika:

1. poljački, resp. česki (id. —);
2. hrvatsko-srpski, resp. slovinski (id. —).

IV. list izlazi u jednane jeziku:

ruski (s bilješkama ili bez njih);

V. list ishodi u jednom jeziku:

njemački.

Sa svoje strane bih preporučio najprije III. pak IV., pak kad nebi moglo inače biti, V.

Što se tiče pak zavedenja samog lista, tu bi se moglo, prema tome, kako bi se listom jezika odredilo, ili:

1. podignuti list sasama novi ili
2. njemačku prašku »Politik«, pogodivši se s njome, prenijeti iz Praga u Beč, pošto je to list, koji već danas uživa glas ozbiljnog političkog slavenskog lista, ili
3. »Slovanski Svět«, koji je već u Beču, preuzeti sebi i preraditi ga prema tome, kako se odredi.

Što se tiče osiguranja lista, bilo novoga, bilo preuzetoga, u tu svrhu moglo bi se raspisati akcije na 25, 30, ili 50 florina, iz prodaje kojih bi se među samim austriskim Slavenima sigurno utržila svota, koja bi skupa se pretplatom bila dostatna, da se lako podmiruje svi troškovi listi.

* * *

Kako se lako dade vidjeti, glavnim povodom svega ovoga, te rekoh, bio je maleni, dā, maleni narod slovenački, a prinudio me na ovo napose onaj spomenuti momenat u parlamentu, gdje sva ostala slavenska braća podaše jasno dokaz, kako bi se oni u svakom odlučnom momentu potegnuli na svoja državna staništa i u svoje sabore (u kojima im sreća udijelila gospodarenje), a Slovence ostavili bez moći i pomoći, da im Nijemac po volji kapu s kroji. Da strah za život, za opstanek te sačice Slovenaca nije neopravdan, nije pretjeran, da nije pūka provola pjesničkih čustava, a da bi naprotiv mogao udesan biti onaj dan, koji bi nam osvanuo, da vidimo pred sobom slomljen taj mali ogranak, što ga je slavenska lipa pružila k Alpama, vidićemo lako iz ovoga te slijedi.

Kakva budućnost čeka austrougarsku monarhiju, u to se pritići nećemo. Nas taru druge brige, pak ćemo konstatovati činjenice. I, činjenica i fakat je, da Nijemstvo hoće na istok. Uprlo je svu svoju snagu, da milom il silom provede ono, što se krije pod pojmom »Drang nach Osten«. Ide li mu to od ruke, uspijeva li u tome, il je to samo pūka želja, to je još glavnije pitanje, i to ćemo vidjeti. Na svaki način, da se dodje do istoka, valja proći preko juga. To je jedini put, što tamo vodi. A da se dodje k jugu, tu treba preći

preko glava slavenskih, preko Čeha i preko Slovenaca Iako su Česi tvrda kost, ipak u ovom slučaju oni puta nezakrčuju. Jer Čehe se može mimoići i običi pak udariti putem već utrvenim. Gornja Austrija i Salzburg otvaraju put k jugu. Na tom putu jedinom je slavenskom stražom ona šaka odlučnih boraca, naše zapuštene braće Slovenaca, kojima nedaj, Bože narodā, da tu nadju sebi termopilski klanac. Častan, dičan bio bi to grob za njih, al s njegovoga sjaja sramotom bi se tamnilo lice ostalih Slavena.

A kako je Slovencima? ustupaju li pred nasrtajem Nijemstva? prodire li German na jug, vrši li se »Drang nach Osten«?

Na te upite nije treba ni odgovarati. Koruška, zapadna Štajerska leže pod poplavom nezasićenog germanstva, a ta poplava provaljuje svom silom sve to dalje u slovensko tijelo. Slovenačka Lipnica, sv. Ilja, Dobrenja, Leitersberg, Cirknica, Stehovac, sve to propade, i njemačko more dopro je odo do Maribora. A kad je ovako danas, kad *danas* ovako ustupa slavenski elemenat nastrljivome Nijemstvu, kako bi se istom taj proces vršio, kad bi se ostali austrijski Slaveni povukli svojim kućama a ostavili Slovence osamljene, predali ih u ruke na milost i nemilost Nijemaca?! Obećaja se valjda »moralna« potpora? al teško ti ga onome, kome je sudjeno, da o moralnoj potpori žive.

»Drang nach Osten« vrši svoju zadaću: polako, al sigurno krči sebi put k određenoj meti, i, bude li ovako, za nedugo će prevaliti i ostali dio puta na jug, što ostaje od Koruške preko Primorja i Gorice, i doprijeti do svog željenog cilja, *do na more adrijatsko*. Dalje mu netreba. More! *Tu je Istok*.

A sad ustavimo se ozbiljno mislju svojom pri toj činjenici, da se je Nijemac usadio na moru adrijatskomu, da je (recimo odmah) Trst njemački: pa nastojmo za čas da, pogledom u budućnost a imajući na misli Slavenstvo, zahvatimo zamašaj tog uspjeha njemačkog. Što će nam se sve našoj duši prikazati? Kakove će nas teške misli prevzeti u povodu *toga takovoga* uspjeha Nijemstva na račun Slavenstva? I što ćemo u duši očititi pri pomisli, da Nijemac, koji je do sada bio omedjen jedino na more sjeverno, našao je eto sad oduška svome razmetanju, raspinjanju i na drugom, na južnom, na povoljnijem moru: na Adriyatiku. Na Adriyatiku, koji je otvorenim putom na Istok, *kojim upravo Istok počinje*; na Adriyatiku, koji bi imao biti, tako rekući, jezerom Slavena balkanskih, velikim pristaništem svec velikog Slavenstva, što se za njim proteže bez prekida gore k sjeveru, da to buduće veliko Slavenstvo iz tog svog naravnitog pristaništa čini operacije dostojne njegove veličine. Taj Adriyatik, geografski važni, žila kucavica Evrope, imao dakle da pade u udio i neprijateljskome Nijemstvu: po tom našem, azurnom Adriyatiku dimio bi i »Deutschland« i »Hohenzollern« ko u kući svojoj, na mjesto da njegove sinje valove siječe, kano ti naše, recimo n. pr. »Sisov veliki« il »Dimitrij Donski«, sam, bez takmaka.

Kakva slika budućnosti pokazuje se tu pred nama? Pod tlakom upliva, što ga njemačka poznata energija znade da vrši (pak i nemećući ovdje u ovom slučaju sudbinu polabskih i pomorskih Slavena u svoj njenoj gorkosti sebi dandanas na oprez), što bi bilo od Istrije? što bi bilo od Hrvatske, koja i danas već stenje pod azijskom, mongolskom politikom, što ju podržava

pomoću Madžara njemačka sila? što bi bilo od dalmatinskih ubavih bregova i pristaništa, što l' od Bosne i Hercegovine, gdje no već danas imame čistih njemačkih sela kano Franzensfeld ili Dorf i podobno?! Što li bi i sama Crna gora, i nebi li se polomile i osnove i nade junačkog kneza njenog? kakova li bi tekar politika harala Srbiju, danas jur slavenskoj politici izgublenu? — Što bi sve bilo od Balkana? Da, što bi sve bilo od njega, i kud li bi Carigrad, zlatna jabuka, kad nebi sreća dala, pak da uspjeh politike velikog slavenskog carstva sve to preteče?

A u takovom stanju slavenske stvari na jugu, pri *takovom* ojačanju Nijemstva, što li bi bilo od sjevernih austrijskih slavenskih plemena? Uzmimo n. pr., što bi bilo od bogate Česke, pak čak i u onom najboljem slučaju, gdje bi imala *svoju* državu? Kakvo bi stanje i življenje bilo Česima uz elemenat jaki, bogati, puni energije, uz siloviti elemenat njemački, koji bi — oslonjen kako je na majku Germaniju — primao od nje, pojačane, život i snagu neiscrpljivu, a Česi, opkoljeni odasvuda, bez zaledja, bez izgleda bratske pomoći, bi li se mogli i kako dugo bi se mogli održati? K tomu, uz pojačano Nijemstvo, posilio bi se Madžurluk.

A Poljaci? Tu nije treba puno riječi trošiti, a još kad se k tome ima na misli ekonomsko stanje zemlje, niski stupanj obrta i onoliko broj analfabeta u puku. (Što bi pak moglo biti od Galicije u najboljem slučaju, spominjati nećemo, jer tad bi trebalo dirati u opstanak Austrije. U ostalom dosta je pogledati na geografsku kartu.)

Eto, dakle, od kolike je važnosti, od kolikog zamašaja ona mala, a od sviju zanemarena šaka Slovenaca, koja je danas još jedinom zaprekom german-skome elementu na njegovom putu k moru; koja, na onom trudnom položaju, što mu ga sudbina dodijelila, stoji kano živi nasip protivu udesnome »Drang nach Osten«. Eto, kamo bi nas dovela ova današnja politika odjelita, a malo slavenska, koja je posljedicom konsekvantne separatističnosti državnopravnih stanovišta i zlo shvaćenog egoizma narodnopolitičkog Malo više prirodnosti u politiku, malo više prirodnog osjećaja u srceca svoja, malo više *Slavenstva*, i naš će rād biti, kakī biti mora, a bratsko trce neće moci niti pomisliti, a kamo li usta reći »Wir müssen die armen Slovenen opfern«.

Morituri salutant! pružimo im bratsku ruku pomoćnicu, pa ako ne radi njih, a ono spasimo ih radi svoga spasa, pa ako ne radi njih, a ono spasimo ih radi svoga spasa, rad svoje budućnosti. *Tua res, Gallia, agitur!*

Epilog.

Po našim novinama, ponajviše českima, bilo je čitati tužbe na to, što se Nijemci iz jedne provincije pačaju u posle druge. Što ga se imadu priti, pisalo se, Nijemci izvan Česke u posle domaće česke? Kud boljeg dokaza, koliko su nam neki pojmovi tudji, nepojmivi! A zašta se nebi prtili? Ta to je sasma s njihove strane u redu. Nijemci su jedna cjelina, jedno tijelo, pa pričepiš li prst na jednoj nozi, bolest dopre do moždana, i cijelo tijelo se potrese. Tim, što je Badden htio, da nešto malo uštupne od njihove neprava-

vedne nadvlade na korist Čeha. podražilo se je. pot-
tr-slo se ne samo austrijske Nijemce, neg i Nijemce
v Reichu. Sve Nijemstvo bilo je na nogama. (I starcu
Mommseu čutstvo srca prevladalo razbor uma.) To
su momenti, koji su kadri u životu jednog naroda
vesma lako da napišu jednu važnu stranicu, i preko
kojih se nedade tako lako i bezobzirce preći na dnevni
red. Mi takova šta nepojmimo, mi se tome čudimo, za
griješ držimo, u mjesto da i mi sami takovim preli-
jepim pojavama općeg interesovanja spremamo u sebe
zemljišće, otvaramo pute. Kako bi n. pr. danas druk-
čije objektivno, kaki bi ini zamašaj imala stvar, kad
bi današnje pitanje jezika u Českoj kretalo, kano opće
pitanje, svima plemenima slavenskima preko sve Austrije
od sjevera k jugu, uzduž i poprijeko. Mjesto toga, da
na svaki najmanji kret austrijskog Nijemstva, odjekve
moćni glas općeg kreta Slavena austrijskih, vidimo,
gdje, dok jedno slavensko pleme vodi nejednaku borbu
sa *ujedinjenim* Nijemstvom, sva ostala u naokolo ostaju
pri tom pasivna; i ne samo to, već dapače *svaka*
i najmanja tekovina jednoga budi zavist u drugoga.
Fali bratstva, fali slavenstva, pa za to i jedan neima
vjere u to bratstvo i slavenstvo drugoga. Pišemo se
lijepo; sa sto poljubaca se preko dana poljubimo (ne-
najdemo li da tu tamo ljudi besonogi idju i slamku
jedan drugome u uho uvlači...); al što kome iz toga?
lijepe riječi drage, al čini još draži. Dok na Česku
pada udarac za udarcem, nasrtaj stiže nasrtaj, dotle
sve ostalo u naokolo miruje i spi; za smrtnu borbu,
što ju Slavenac dolje izdržava, prima za uzdarje, na
moralno pojačanje hladnu rezignaciju bez srca i čutstva.

Nečudimo se, nezamjerajmo mi Nijemcima, što
se oni preko provincijalnih granica prte u tudje, to-
bože, posle. To je njihovo *narodno pravo*, to je njihova
narodna dužnost. Griješili bi, kad nebi to činili. Neg
mi, uzevši primjer od njih, idimo za istim, e da bi
nam naša slavenska svijest pokazala *naša prava, naše*
narodne dužnosti; da takova pojava nebude nam tudja
i predmetom čudjenja, već, kad se jednoga nas dirne,
nek se i drugi strese, a kad ima da se jedan krene,
nek je tad opći moćni pokret.¹⁾ Više će to vrijediti,
neg sve one sjednice užih i širih egzekutivnih i ne-
egzekutivnih parlamentarnih odbora slavenske desnice
i njihovi buletini; jer riječima se ljudi neplaše, već
djeca, a ljudi se boje onog, što se može pipati, vidjeti
i osjetiti, onog, iz česa se lako može da rodi nešto
većega neg što je miš. *Ljudi* (osobito neki) *se boje*
pokreta, što danas giblje austrijske Nijemce a svaća
brižnu pažnju braće im iz Reicha. A čega se čovjek
boji... da bi ništa, spavati mu neda.

V. Iljadica Grbešić.

* * *

Op. ur. Iz te zanimive in dobro premišljene raz-
prave, ki jo je napisal mlad hrvatski naobraženec, gori
ljubezen do vseh avstro-ogerskih Slovanov, posebn pa Slo-
vencev. Da, sam povdarja da radi bojazni za Slovence je
zasnoval svojo kritiko o današnji slovanski politiki. Da bi
se zboljšale razmere med Slovani, nasvetuje tudi on, naj bi
isti zasnovali kak skupen list na Dunaju. Teoretiški je
pokazal na razne oblike v katerih bi izhajal tak organ.
Nemško izdavanje priporoča kot poslednje, torej ki bi ne
bilo možno drugače ukrenuti jo. No, razmere so take, da

¹⁾ a tomu bi imao mnogo da doprinese zajednički slavenski
list.

per eliminatisnem smo prisiljeni doiti ravno do nemškega
izdavanja. Važnejše, nego vse drugo je danes v Avstro-
Ogerski to, da Slovani pokažejo Nemcem in drugim naro-
dom in vladnim krogom, kakó oni sodijo političko postop-
panje s njimi, in kakó mislijo o ložeh, sofizmih in raznih
argumentacijah, pojavljajočih se v neslovanskih novinah. Ta
odločilna potreba narekuje izdavanje skupnega slovanskega
glasila na nemškem jeziku. Naposled se mlademu Slavja-
ninu zahvaljemo, da je hotel v svoji razpravi poštovati
tudi »Slov. Svet« za predloženi namen.

—:—:—

Drago Obrenov!

U duši me neko nespokojstvo mori,
Ni jednoga časa nač nemogu mira,
Mrzak mi je svijet, mješavina pusta,
Pogled susret svaki nemilo me dira. —

Sjedit mi se neće, a hodit nemogu,
Pa bez cilja lutam ni sam neznam kuda,
Uz varoš niz varoš, od kuće do kuće,
Tamo — amo, a jednako sve i svuda!

Lutajući tako pogled mi se ote,
Na jednoga starca, gdje o štapu ide,
Guraju se mnogi i pitaju k' njemu
Mož da da ga pozdrave il' da ga vide...

Pa i nehotice okrenuh i ja.
I za tren od oka pored njega stađo,
Čuteći gledam, al' ga ne oznam
I nehteci pored njega stajah rado! —

Izlomljene ruke oči ga izdale,
Siromaško ruho pokriva mu grudi,
O toljazi tužan teče se pomiče,
Okolo njega samo šaputaju ljudi:

To je oni slavni Obrenović Drago,
Arambaša stari dika od junaka,
To je branič raje Ercegovac ljuti,
Din — dušmanin pravi gonitelj turaka!

Pomrča mi sunce, nestade mi sv'jeta,
Kad ideal vidjeh ljudi i junaka,
S prosjačkim štapom — mjesto džeferdara
Diku domovine — a sada prosjaka! —

I s' bolom u duši osjetih tada,
Kolika je danas nezahvalnost ljudi,
I kako se širi u narod mome
Neblagodarnost običaj zli i hudi.

Cetinje.

Isail T. Tomić-Drobnjak.

—:—:—

ОБЕЗЬЯНА.

Крестьянинъ на зарѣ съ сохой
Надъ полосой своей трудился.
Трудился такъ крестьянинъ мой,
Что градомъ потъ съ него катился.

Мужикъ работникъ былъ прямой.
Зато, кто мимо ни проходить,
Отъ всѣхъ ему: спасибо, исполать!
Мартышку это въ зависть вводитъ!
Хвалы приманчивы, — какъ ихъ не пожелать!
Мартышка вздумала трудиться:
Нашла чурбанъ, и ну надъ нимъ возиться?

Хлопотъ

Мартышкѣ полонъ ротъ:

Чурбанъ она то понесетъ,

То такъ, то сякъ его обхватитъ,

То поволочетъ, то покатитъ;

Рѣкой съ бѣдняжки лѣтся потъ;

И наконецъ она, пыхтя насилу дышитъ:

А все ни отъ кого похватъ себѣ не слышитъ.

И не диковинка, мой свѣтъ!

Труднѣйся много ты, да пользы въ этомъ нѣтъ.

Соха, ruski plug, ki orje jako plitvo. — Полоса, mn. по́лосы, kos njive (prim. pleha, pleša). — Градъ, -а, то́ча; гра́домъ катился, kotalil se, kakor toča, градомъ je abl. modi. — Прѣмѣй, -ая, бе, kakor se gre. — Спасѣно = спаси Бог, Бог плаčaj! t. j. ti si vreden, da bi ti Bog povrnil. — Исполать = eis pollà éti (= εἰς πολλὰ ἔτι), na mnoga leta. — Мартышка = обезьяна = сриса. — Хвала, = pohvala. Приманчивый, kdor ali kar mami. — Вадумать, izmisliti si. — Чурбанъ, -а, tnalo. — Возпѣться съ чѣмъ, пе́чати se, му́жати se. — Хло́поты, ž. trud; по́лонъ ротъ = polna usta = mnogo; то-то, zdaj — zdaj; такъ — сякъ, тако — тако. Поволочитъ, — локу, — ло́чешь, povleči, nemnogo vleči. — Бѣдняжка, -и, общ. sp. revišče. — Насилу, komaj; пыхтѣть, -хчѣ, -тишь, sopihati. — Диковинка, čudo. — Мой свѣтъ! laskateljna beseda, kakor голубушка, голубчикъ. Польза iz (по-лѣг-ја) korist. X—кѣ.

Нека свијет своје збори...

Нека свијет своје збори,
Ја ћу увјек зборит' исто:
Да ми за те срце горѣ;
Да те љубим душо, чисто.

Бер тебе бих мор'о мрјети
К'о болесник без љекара.
Да ме поглед твој сад свети
Не весели и одмара.

Нећу назит' друге моме,
Нит' ми друга љуав треба;
Ти једина срцу моме
Јеси душо, испод неба.

Смилуј ми се, моја вило,
Пошто знадеш љубав моју,
Грјех велики би сад било,
Да ми не даш руку твоју.

У теби се заљубило
Моје срце још одавна,
А да није тебе било,
Рака би му била справна.

Разгони ми срца таму,
Да га јади не поруше;
Љубит тебе оћу саму
Из свег срца, из све душе.

БАР (Црна Гора) 1898.

М. Јововић.

Sklepi

prvega splošnega zbora slovenskih in istrsko-hrvatskih posojilničarjev.

Na poziv »Centralne posojilnice slovenske« se je vršil prvi obči shod zastopnikov slovenskih posojilnic v Ljubljani v mali dvorani »Narodnega doma«, in sicer je bilo v nedeljo, 31. julija zvečer ob 9. uri predzborovanje, na katerem se je vršilo posvetovanje o predloženih resolucijah za glavno zborovanje. Glavno zborovanje samo je bilo pa drugi dan ob 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom: 1. praznovanje cesarskega jubileja od strani slovenskega posojilništva; 2. načela in 3. organizacija slovenskega posojilništva; 4. strokovno izobraženje upravnikov slovenskih posojilnic.

Od oglašenih 40 posojilnic je bilo kljubu nasprotovanju »Gospodarske zveze« in »Zveze kranjskih in slovenskih posojilnic« (v Ljubljani in Celju) zastopanih 25 posojilnic in prisotnih oba dneva 30—40 rodoljubov.

Predsedovala sta gg. Lapajne in dr. Danilo Majaron. Počastil je bil shod tudi g. župan Hribar. K temu zborovanju so bili povabljeni vsi slovenski posojilničarji, t. j. odborniki, nadzorniki in člani posamičnih slovenskih posojilnic in vsi, ki se zanimajo za razvitik slovenskega posojilništva. Udeležniki slovenski tega shoda so hoteli v prvi vrsti pokazati, da je tudi slovenskim posojilničarjem, ki se sicer bavijo le s suhoparnim denarnim gospodarstvom, zvestoba do cesarja in avstrijske domovine prva državljanska dolžnost. V drugi vrsti pa so se zjediniли o načelih in organizaciji slovenskega posojilništva v duhu našega cesarja, ki uže toliko let s svojim zlatim izrekom »Viribus unitis« opominja na slogo vse svoje narode in vse podložnike.

Sprejeli so se naslednji stavki: I. Resolucija v zadevi praznovanja cesarskega jubileja (poročevalec g. J. Rupnik): a) Ustanovi se v ta spomin dobrodelna zaloga, h kateri naj doprinašajo slovenske posojilnice in hranilnice po svoji moči. Ta zaloga se porabi v korist slovenskega posojilništva, osobito slovenske posojilniške literature. — Da se izvede to, pooblasti se Zveza slov. posojilnic v Celju, ki sprejema v to svrho došle novce in jih priobčuje v javnih listih slovenskih ter nalaga v »Centralni posojilnici slovenski«. Vse posojilnice določijo 2 1/2 vsakoletnega dobička za »Našo stražo« (predlog g. Stembergerja.)

II. Resolucija v zadevi načel slovenskega posojilništva (poročevalec g. Bezljaj): a) Načela, po katerih so sedanje slovenske posojilnice osnovane, so v obče dobra. b) Starjšim in večim posojilnicam sploh ne kaže, svoja pravila spreminjati, dokler jih v to členu ali zakoni ali važne okoliščine ne primorajo. c) Mlajšim posojilnicam pa, katere delujejo na kmetih, kjer je še majhna izobraženost, kaže, da svoja pravila vrnajo v smislu zakona od 1. jun. 1889, ako še niso urejena v tem smislu. d) Kmetске posojilnice naj so osnovane sploh bolj v duhu Raiffeisenovem, kolikor le to združni zakon dovoljuje, vendar naj bode načelstvo previdno, da jedna sama oseba ne dobí v svojo oblast celega zavoda. e) Kjer je sodišče, pa posojilnice še ni, pa naj se prej ko prej osnuje. V velikih sodnijskih okrajih je prostora tudi za dve posojilnici. V tem slučaju naj se terén razdeli. Ti zavodi so pa potrebni tudi v drugih večih krajih, kjer je slovenska narodnost v nevarnosti, n. pr. na Koroškem, na Primorskem, v koroškem okraju, ob Dravi in Muri na Štajerskem. e) Kjer ste v majhnem kraju dve posojilnici, naj se združiti. Kjer ste na sedežu sodišča za dotični okraj tudi dve posojilnici, naj ima vsaka po nekaj občin, oziroma župnij, ali pa naj se združiti. f) V svoja pravila naj vse slovenske posojilnice vvedejo določila, da člani načelstva morejo od svojega zavoda na posodo dobivati le v skupni seji z nadzorstvom. Poroki pa ne morejo biti.

III. Resolucija v zadevi organizacije slovenskega posojilništva (poročevalec g. Ulčakar): a) Vsaka posojilnica imej svoje nadzorstvo, obstoječe iz najmanj treh oseb. b) Vsaka posojilnica pripadaj kot člen h kakemu društvu, katero nadzoruje po svojih pravilih posojilnice. c) Slovenske posojilnice naj materijalno podpirajo tiste denarne zavode, od katerih dobivajo one same jednake podpore. d) Vsa društva, ki so namenjena v podporo slovenskim posojilnicam, naj po-

stopajo vzajemno, naj imajo svoj organ, s katerim bi se slovensko posojilništvo in vse slovenske gospodarske zadruge pospeševale. Ta organ je zajedno glasilo vseh slovenskih posojilnic in gospodarskih zadrug, katere naj ga podpirajo materialno in duševno. g) Slovenske posojilnice naj podpirajo tudi tiste slovenske gospodarske zadruge, katere niso na škodo slovenskim trgovcem in obrtnikom.

IV. O strokovni izobrazbi členov načelstva slovenskih posojilnic (poročevalec g. Peče). Prirejajo naj se v to svrhu poučni tečaji, ali pa pošiljajo k posojilnicam večji poučevalci.

Da se izvršijo sklepi tega shoda, v to se pooblašča „Centralna posojilnica slovenska“ v Krškem.

Zbor se je zaključil s slava-klici na cesarja

RUSKE DROBTINICE.

Съ міру по ниткѣ, голому рубѣху.

Julija in avgusta je v Kijevu arheološki shod z razstavo.

V Petrogradu je umrl Evzebij Mihajlovič Feoktistov, urednik ruskega znanstvenega časopisa ministerstva za narodno prosveto. — Spisal je poleg žurnalističnih razprav: „Ruska diplomacija v dosego grškega osvojenja“, „Poljske intrige v prvi četrtini tega stoletja“, „Ruska politika na vzhodu pred krimsko vojno“, „Rusija in Srbija pred poslednjo vzhodno vojno“, „Intimno dopisovanje poslednjega poljskega kralja“.

Car je daroval 500.000 rub. podpore onim krajem, kjer je bila vlani slaba letina.

Petrograjski vseuč. prof. A. M. Pozdnejev je šel na vzhod, zlasti, da prouči tibetsko medicino in njeno literaturo ter preloži tibetsko-mongolske medic. knjige na ruski jezik.

Bolgarska kolonija v Odesi je podala knezu Ferdinandu, ko se je ondi mudil na potovanju v Petrograd, krasno izdelano adresno in več dragocenih daril.

Gospa Lesnikova je podarila baltškemu pravoslavnemu društvu 9000 rub. za izdavanje prostnarodnih spisov v lotiškem in estonskem jeziku. Tako „barbarski“ Rusi podpirajo tuje literature v svojem carstvu.

Car je iz garderobe Petrograjskih in Moskovskih dvornih gledališč dal izbrati popolne kostumne oprave za 100 gled. iger ter jih daroval Bolgarom. Dar, kateri je posebna ladija donesla v Varno, je vreden nad 60.000 rubljev in sestaje iz 8700 posamičnih komadov.

Bolgarski emigranti, ki so živeli v Petrogradu, Odesi in drugih mestih, so se sedaj iz Rusije vrnuli in, po želji bolgar. kneza, vstopijo v bolg. vojsko in sicer dobé iste stopinje, v katerih so njih tovariši, ki se niso bili izselili.

V Petrogradu so pričeli zidati ogromno porodniško kliniko, ki je proračunjena na 1.700.000 rub., a nje vzdrževanje na letnih 250.000 rub. Klinika bode tako izborno vravnana, da bo prva v Evropi. Stavba je proračunjena na 3 leta.

Iz novin.

Namere turške vlade, da nastavi pri Vatikanu diplomatsko misijo, papež ni odobril. Rusko „Nov. Vr.“ pripisuje ta neuspeh Turčije vplivu Ruske in Francoske. Ustanova bi imela v nasledek, da se pri Porti nastavi papeški delegat. S tem pa bi se vpliv Francoske na vstoku poslabšal. Protektorat Nemčije nad

katoliki na Vstoku bi provzročil nesogla-je med Rusijo in Nemsko, poleg tega, da bi Nemčija s tem dobila novo sredstvo, da vpliva na Porto. Zato je mnogo bolje, da Francoska obrani svoj vpliv.

»Slov. N.« poroča, da vlada namerja v Gradcu ustanoviti tečaj za slovenščino za tne jurist., ki se hoté posvetiti sodništvu med Slovenci, ter te podpirati s stipendijama. Zakaj noče podeliti podpore slovenskim juristom, (kakor n. pr. bosenska vlada)? Omenjeni kurz nikakor ne bi zadoščal svojemu namenu ter le dospeševal germanizacijo pri naših sodiščih.

O spojenju Trsta z Istro (za katero se je izrekel poleg rovinjske »Idea Ital.« in tržaškega »Indip« tudi zabrebški »Obzor«) pravi »Naša Sloga«, da bi ono bilo naša smrt. Iredenta in vladina politika ste napravili Trst v najzagrizenejšo središče tujstva; Trst je kriv, da je vse avstrijsko pomorstvo, vsa trgovina v Primorju vse uradovanje središčnjih oblastij v laškem duhu. V Trstu je poštno in brzojavno ravnateljstvo za Primorje in Kranjsko a napis mu kaže, da ne mara za naš jezik. V Trstu je pomorska oblast za Dalmacijo, a o Hrvatsvu ni sluha. V Trstu je ravnateljstvo drž. železnice istrske, a imena in napise na kolodvorih so samo laška. V Trstu je avstr. Lloyd, kateri ne bi bil možen bez Hrvatov, a za hrvatski jezik on ne zna. V Trstu ni namestništvo, ni sodišča, ni financijelne oblasti, ni drž. odvestništvo, ni pošta, ni kaka druga centralna oblast ne mara za naše število in za naše prava. V Trstu ostane ali postane vse italijansko. A najbolji dokaz tendencije se vidi v tem, da službeni list izhaja samo v laškem jeziku, ter da ta list goji do nas iste misli, kakor kakor zagrizeni sovražniki. To imamo od Trsta. A Istra sama je preslaba, da zruši vsa ta laška nasilja. Dokler se v Istri borimo z Italijani, moremo jih premagati, vsaj po številu; kedar se spojimo s Trstom, izgobili bi i to. *Spojiti bi se morali tudi z Gorico in Gradiško, torej vse Primorje*; šele tedaj bi bili proti Italijanom v večini. Ako s Trstom se boriti s uspehom, *mora se Slovenija in Dalmacija drugače obnašati*. A kranjska se briga sama zase ali pa udaje se Nemcem, a ne vidi, da je Trst točka, za katera bi se morala i ona zavzeti. V Dalmaciji je pa mnogo slabše . . .

Mestni šolski svet se je bavil s prašanjem, kako naj se šolska mladina udeleži cesarskih slavnosti. Okrajni š. nadzornik nemških šol Ljubljanskih pa je nasovetoval naj se učenci nemških ljudskih šol izključijo od jubilejnih slavnosti, katere priredi mestna občina, ker učitelji na ljudskih šolah nimajo toliko upliva, da bi mogli preprečiti demonstracije. Učitelji teh šol torej niso kos svoji zatlači, ne morejo ali nečejo vzdrževati discipline in vzgajati avstr. mišljenja. — ali pa hočejo sami demonstrirati proti jubilejski slavnosti. — (Po »Slov. Nar.«)

»Grazer Volksblatt« piše o ogerskih razmerih razmerah, da tam nima nobena druga kultura pravice do obstanka kakor le madjarska. Na nobeni gimnaziji ne trpé slovaškega jezika kot obligatni predmet. Vsi uradni dopisi so izključno madjarski. Župnik Kmet je bil obsojen na 50 gl. globe, ker je, sklicujé se na zakon, zahteval slovanski zapisnik. Na Ogerskem je vsakdor panslavist, ki zna slovanski jezik.

»Neue Fr. Pr.« objavlja zopet pogovor z Mommsenom. Razgovor je bil o Bismarcku in seveda tudi o Avstriji. O Bismarckovi pravi Mommsen: Bil je

ostvarjen državnik. Ni velikega državnika, ki ni zajedno despot in prekucuh! On je bil oboje. Ni pa bila sreča, da je nekoliko časa bila vsa moč Nemčije združena v njegovi osebi. Treba je biti pravičnim njegovemu spominu: Tudi ko je vodil Nemčijo, ni ta izvršela diktature nad svetom in je ni hotela izvrševati. Iz velikih Bis. uspehov se je kazal respekt pred Nemčijo, in to klicali k razsodbi tudi tedaj, kadar ni bilo to Nemčiji nič mari. »Ali je bila morebiti sreča za nas, da je l. 1878 kongres za poravnanje vstočnih stvari zboroval o Berolinu. O Berolinskega kongr. sa je nastalo sovraštvo Nemčije z Rusijo. . . . Kar se dostaje Bismark spominov, mogli bi biti velezanimivi, ako bi bil n. pr. B. pisal o odnošajih Nemčije k Rusiji. — Položenje v Avsteiji se kaže Mommsenu tužno. Od l. 1866 se je poslabšala usoda avstr. Nemcev. Sedaj je še trozveza; ali ta bi se zrušila, ko bi trajalo slavizovanje dalje (!). Gledé na Praške slavnosti je omenil: Ko bi sto po volji panslavistov, morala bi se Nemčije razdrobiti. Slovanska Avstrija bi bila naravna zaveznica Francija, in bi želela zajedno Nemčijo poteptati. Denimo, da bi prišlo do francosko-rusko-avstr. trozveze, glavno vlogo bi imela Rusija. Od Rusije pa Nemčiji ne grozi nobena opasnost. V Rusiji je panslavistov, toda ruska vlada ni panslavitiška in ne namerja ponižati ali uničiti Nemčijo. Sicer pa je naše zunanja politika v dobrih rokah. O nadarjenosti Bülowi imam najboljšo mnenje. Srčno bi se veselil, ko bi se tu državno modni, fino naobraženi in razvetljeni mpžak nekdaž pozval, vzeti krmilo Nemčije v roke. S svojimi govori v državnem zboru se je izborni vvedel. Od Bismarcka 'nisi slišal več takó državniški govoriti. Porogljivo je naposled Mommsen omenil: Če pojdem zopet kedaj v Avstrijo, popeljem se le po noči črez Češko, kjer so me na smrt obsodili in offigie«.

Osebná svoboda pri nas — »Soča« poroča: »Zaradi sodelovanja pri »Slov. Listu« je deželni primarj dr. V. Gregorič prišel v dolgotrajno disciplinarno preiskavo, ki se je sedaj končala tako, da je kranjski dež. odbor dal dr. Gregoriču, kakor načelniku konzorcija »Sl. Lista«, disciplinarno kazen, in sicer ukor. Dr. Gregorič mora prijaviti svoj izstop iz konzorcija dež. odboru.«

Moric Busch priobčuje pismo Bismarcka grofu Andrassy-ju iz leta 1870. Iz njega se izpozna, da cesar Viljem I. dolgo časa ni vedel, ali se naj prikloni Avstriji ali drži Rusije. Rajši bi se bil pridružil Rusiji, a car je pisal list, kakor da se temu protivi. Bismarck je rabil dolgo, predno je cesarja pregovoril.

»Pester Lloyd« glasno zavrača nemške obstrukcijske liste, ki so pozivali Ogersko, da jim pomore pri boju proti pogodbi. Uže oblika sama je bila neprimerna za boj. Vprašanje o pogodbi naj bi postala rana, ki naj bi zastupila organizem monarhije, in ker merodajni krogi ne bi hoteli, da se to zgodi, morajo preklicati jezikovne naredbe, da se rana zaceli. Tako so računali Nemci. — Da se rana prikaže kmalo zopet drugje, to Nemcev ne briga, samo da dosežejo svoj namen. vse drugo jim ni nič mari. Ako se Ogerska odtegne, ter ravna samostojno, izgube Nemci najvažnejšo presijsko sredstvo. Zato hočsjo Madjare pregovoriti k pogodbi, ne kot enakopravne pogojevalce, temveč kot sobojevnike proti jezikovnim naredbam. In zakaj? Nemci se boré za svoj obstanek! To so si toliko časa zatrjali, da so res pričeli verovati v to; a

a ne posreči se jim, da o tem preprčajo trezne ljudi izven Avstrije. V planinskih deželah so Nemci v narodnem oziru v nevarnosti, ako v mešanih krajih na Češkem nemški uradnik móra znati tudi češki! Mari ni to velikansko pretiravanje? In ako imajo tudi jezikovne naredbe mensikaho trdost, o kateri se opravičeno pritožujejo Nemci, zakaj potem zavračajo uže kar naprej vsak poskus, da se ustanovi definitivni zakon, ki naj olajša te tvrdosti? Jeli tudi to potreba boja za narodni obstanek in ne boj proti obstanku Avstrije? — — — Ta židovski list, organ madjar. ke vlade, govori 100 krat v smislu nemške obstrukcije; sedaj je pisal proti njej.

»Uradni panslavizem« očitajo madjarski listi vladi, ker je ministerstvo podelilo trem največim kulturnim društvom v Turč. St. Martinu »Emka«, »Femka« in »Musealna společnost slovenska« po 300 gl. podpore. Dasi omenjeni madjarski društvi ne spadati k muzealnim društvom in torej ne bi smeli imeti deleža pri tem določeni podpori, vendar kljubu temu Madjari zavidajo borno podporo slovaškemu društvu ter pivarijo, da vlada podpira panslavizem.

Libereška »D. Volkszeitg.« piše: »Čim više dospe kultura človeštva v svojem razvitku, tem močnejše se vse manj vredno in slabo zavrne v svoje meje; da, zadnje se mora celo uničiti, ako to zahtevajo okolščine. — Narodi, ki so zavira kulturnemu razvitku človeštva, morajo se kar najodločnejše pobijati. S preživeliimi narodnimi eksistencijami, in to so slovanski rodovi v Nemčiji in v Avstro-Ogerski, morda tudi oni zunaj nje — ni možno stvarjati zdravih in trdnih socijalnih in političnih razmer. Tu nedostojé v prvi vrsti duševne dovzetnosti in mišljenja, kakoršno nahajamo n. pr. pri Nemcih, in bez česar ni možna nobena višja človeška kultura«. Židje se sami smatrajo izvoljenim narodom; sedaj se jim pridružijo nemški šoviniisti.

Visoško česka društvo, ki 7. avg. napravilo izlet na Krkonoše, je bilo od Nemcev s kamenjem napadeno. — O tem seveda nemški schmock molči; če se pa takoj pridiguje križarska vojna proti Slovanom.

Mrzel curek oboževalcem Bismarcka v Avstriji je donesla »Breslauer General Anzeiger«; ki piše, da pojavi sožalja v Avstriji imajo tako eksaltovane oblike, da se morajo za njimi smatrati politične demonstracije to je odločilnim krogom v Nemčiji neprijetno.

DROBTINE.

Ogerski minister Vlassits je nakazal 3500 gl. v razdelitev slabo dotovanim — rabinem.

V Slavonskem Brodu se je osnoval odsek pod predsed. N. Gjurgjeviča, da kupi rojstno hišo Brankovo in v njo vzida spomensko ploščo.

Sultan Abdul Hamid je črnogorskemu knezu daroval parno ladijo.

Kaj je provokacija, poučujejo nas »Saaz. Nachr.«, — ki pišejo: »Naši Čehi uže zopet pozabljajo, da živé v nemškem mestu. Skoro ni dne, da ne bi se od češke strani kaj storilo, kar Nemce provokuje. Sedaj se ne zadovoljujejo več, da na cestah in trgih v mestu govoré glasno in izzivajoče češko, celó skušajo, da odzamejo našemu mestu nemški

značaj s tem, da napravljajo češke napise. Seveda se pozivlje policija, naj ne trpi, „da se nemški narod, ki je vsled političnih dogodkov, kakor umevno, razdražen, izživlje tako samopašno!“

Nemški nacijonalci so po smrti Bismarckovi sklenuli prirediti pojave žalosti in sočutja; to tudi po nekaterih slovenskih krajih. Tudi na zunaj hočejo dokazati svojo žalost, in sicer se jim veleva, da ima do 8 dnij po pokopu veljati »divja žalost« (»wilder Schmerz«), tedaj morajo nositi na rokavu črn ovoj, v gumbah plavice, a udeležiti se ne smejo nobene veselice in nobenega zborovanja. Temu sledi jednako dolga »mila otožnost« (»sanfte Melancholie«); tu nosijo plavice, a ne več ovoja, in se zopet udeležujejo zborovanj. S tem, da se nočejo udeleževati nobenih slavnosti, razun nacijonalnih, hočejo demonstrirati tudi proti jubileju našega cesarja.

Praški župan dr. Podlipný slavi 24. avgusta svojo 50. letnico. Da to proslavi dostojno, se je osnoval v Pragi odbor najveljavnejših rodoljubov.

Narodna slavnost v Sežani je donesla v prid »Narodnemu domu« v Trstu 373 gld.

Ravnatelj deželnega arhiva v Zagrebu, dr. Ivan pl. Bojničič-Kninski, slavi 1. sept. 25. letnico svojega književnega delovanja. Napisal je mnogo zgodovinskih in starinoslovnih razprav ter večje delo o hrvat. plemstvu in o postanku kraljevine Slavonije.

Vdova pok. dr. Jovana Subotića je izročila Matici srbski avtobiografijo Subotićevo, katero je književni odbor sprejel za letopis.

„Bela Ljubljana“ se zove nov valček skladatelja V. Parme.

24. jul. je bil češkemu pisatelju V. Benešu Třebízskému postavljen spomenik v Klečanih pri Pragi. Ves kraj je bil okrašen s prapori, razven cerkve in šole.

Pri občinskih volitvah v Poljčanah je zmagala slovenska stranka v prvič.

Mariborski mestni svet je sklenul, da se bodo sprejemali v službo mestnih stražnikov podčastniki, ki so služili v „domačih nemških polkih“.

Zaupnik grofa Thuna dr. Stummer, ki je sestavil „načela“ za pogajanje o jezikovnem vprašanju, je poklican v ministerstvo v sekcijekega šefa. Rodil se je 1834 in služboval kot politični uradnik na Češkem. 1878 je bil voljen kot nemški ustavovorec v deželni zbor. 1881 je, po imenovanju svetnikom v dež. namestništvu, odložil mandat.

Učimo se ruščine! kličejo „Hlasy z Podřipska“, v ožgled vsestranske germanizacije, da spoznamo bogato rusko literaturo, da moremo biti s širno Rusijo v trgovskih zvezah. Učenje ruščine mora biti prvi korak k uresničenju zblizanja slovanskih narodov, k duševni enotnosti.

Slovani v Aleksandriji so si osnovali društvo »Sloga«. Proslavili so složno praznik sv. Cirila in Metoda.

Turški vojni minister zahteva 170 milj. za preuredbo in pojačanje vojske, češ, da Srbija, Črna Gora in Bolgarija pomnožujejo svojo vojsko.

Pok. grof. Pejačević je volil 20.000 gld. za osnovanje realke v Vukovaru.

Ces. akad. znanosti na Dunaju je na predlog prof. Jagića odredila, da se na njene troške proučavajo narečja slovanskih narodov na jugu monarhije in na Balkanu. Po Bosni in Hercegovini potuje v ta namen docent dr. Rešetar, po dalmatinskih otokih gimn. prof. v Spletu, Aranzov.

V Varšavi je retrospektivna razstava poljskega slikarstva. Najstariji od razstavljenih umetnikov je Siemiginowski, običajno Eleuterij zvani, ki je umrl 1711. Od njega so slike kralja Sobieskega in nekaterih članov njegove rodbine. — Znamenita je slika, katero je malal kralj Stanislaw Lesčinski, ki je bil diletant-slikar. Plodoviti Simon Czechowicz je na izložbi le slabo zastopan, mnogo bolj umetniki 18. veka. Od teh so najznamenitejši Bernard Bellotto, Fr. Smuglewicz, Jan Norblin in Aleks. Orłowski.

V Rojannu pri Trstu dela župnik Jurizza zopet zgago. Pri procesiji na dan sv. Mohora in Fortunata je hotelo pevsko društvo „Zarja“ peti. Župnik pa je to prepovedal, in ko je odposlanec društva pripomnil, da se vsled tega pritožil na višem mestu, je zahteval od policije, naj ona zabrani petje! Res so »Zarjani« peli v veliko jezo župnikovo, ki je veleval policiji, naj jim zabrani pri povratku pristop v cerkev. Pevci so se vsled tega razvrstili pred cerkvijo in tu peli tako krasno, da so jim to priznavali tudi nasprotniki. Ker župnik ni pustil v cerkev katol. Slovencev, bila je ona napolnjena tržaških Židov. Ti so mu vsekakor ljubši.

C. k. obrtne strokovne šole v Ljubljani. Šola za obdelovanje lesa je imela te oddelke: za figuralno podobarstvo, za rezbarstvo, za strugarstvo, za pohištveno in stavbeno mizarstvo, za pletarstvo in za risanje (javna šola). Dekliški zavod je imel oddelke za umetno vezenje, za šivanje, za pletenje čipk in poseben tečaj za absolventinje. Moških učencev je bilo 77 rednih, 14 hospitantov in 103 obiskovalci risarske šole. Po maternem jeziku 6 Nemcev, 184 Slovencev, 3 Hrvati, 1 Italijan. — Na strokovni šoli za umetno vezenje je bilo 90 obiskovalk, med temi 68 rednih učenk.

Biskup Strossmayer je rekel v odgovoru deputaciji Hrvatov v Slatini: „V turškem taboru pred Dunajem je bilo vsakovrstnih ljudij, ali Hrvata ni bilo med njimi. Ko pa je bilo treba rešiti Dunaj, so to storili Hrvatje, a na čelu jim je bil Slovan — Poljak. To je torej znamenje, da so Slovani vsekdar bili najzvestejši narod svojemu kralju, svoji dinastiji, da so bili vsekdar pripravljeni vstati za dom, vero in kralja.“ — Na banketu pa je rekel: »Ni večjega blaženstva nego uživati udanost in ljubezen svojega naroda. Umreti treba raje nego izdati vero in dom.« Naposled je prosil prisotne, naj vse žrtvujejo za narod, pa bode svoboden.

Knezoškof Jeglič je slov. pripravnikom o priliki abiturijentskega koncerta daroval 50 gl., slov. učiteljem o priliki jubilejnega koncerta 50 gl.

V Brnu je imel »nemško-avstr. učiteljski zbor« 8. avg. glavno sejo. Došlo je kakih 1200 udeležnikov, med njimi tudi iz Nemčije. Vse zborovanje je bilo bolj židovski-liberalnega duha. Zato so tudi mahali po Luegercih. Prva točka je bila: »Razvoj in gojenje nemške narodnosti v šoli.« Poročevalec je povdarjal, da učiteljstvo mora biti zanesljiva podpora svojega naroda. Ta potreba je globoko vkoreninjena tudi med Čehi. Narodna vzgoja ne škoduje vzoru obče človeške odgoje; krivo je misliti, da nemška vzgoja moti pogled za dobro in lepo prituhi narodih, in da dovaja k sovraštvu drugih plemen in k nacijonalni domišljavosti. Treba je gojiti v šoli nemške kreposti. Učitelj naj bode nemškega rodu ali pa vsaj uže za rana vzgojen v nemškem duhu, zvest narodu in narodno zaveden. Bojuje naj se za nemštvo proti romanizmu in slovanstvu. Proti romanizmu koristi dober pouk v npravstvenosti v smislu nemškega vzora; proti slovanstvu pa obujenje pravega, samo po sebi opravič-

nega ponosa. (To daje Slovanom misliti, je jako značilno. Op. ur.) Razpravljali so tudi o načrtu o drž. zakonu za osnovne šole. § 1. tega predloženega načrta povdarja, da šola ima namen, otroke vzgojiti pravstveno, trdne značaje, razviti jih telesno in duševno, podati jim znanje in ročnost, potrebno državljanu, in obuditi pa gojiti ljubezen do svojega naroda. Nemškonacionalni učitelji so rekli, da ko bi bila potreba, bi v stanovskih vprašanjih šli tudi s slovanskimi učitelji. Omenili so, da analfabetnih otrok je v Avstriji 29 od sto, in da bez pouka ostaje 900.000 otrok; od teh jih pa pripada na Galicijo 600.000! Mnogo zanimivega je bilo na tem shodu. Tudi tu se je pokazalo, da iz Nemčije smejo prihajati Nemci na shode in zборе avstrijskih nemških društev in zborovanj, a iz Avstrije Slovani ne smejo v Nemčijo.

Obštinsko starešinstvo pri sv. Luciji je sklenulo, da pristopi kot ustanovnik k društvu »Šolski dom« z zneskom 100 gl.

V St. Vidu nad Ljubljano je nadučitelj Žirovnik praznoval 25 letnico učiteljstva. Šentvidčani so mu priredili serenado in banket. G. Žirovnik je strokovno in literarno neumorno delaven ter zlasti za slovensko petje zaslužen. Pevci šentviški so mu v priznanje za trud podarili zlato uro in briljanten prstan.

Goriški policaj, ki je vzel slov. delavcema slov. zastavi, ko sta ji nesla od »Šolskega doma«, je bil zato kaznovan pri goriški sodniji z 2 dnevoma zapora, oz. 10 gl. globe in 9 gl. za stroške.

Povodom učiteljskih slavnosti je bilo Ljubljansko mesto v zastavah. Gostilničar v hiši v igriških ulicah, ki je last kranjske branilnice, je dobrovedoč, da gospodje pri kranjski branilnici ne marajo slovenske trobojnice, razobesil samo cesarsko zastavo. — A tudi to je moral odstraniti.

Radikalni hrv. list »Narodna Misao« je prenehal izhajati.

Pevsko društvo »Hajdrih« na Proseku slavi 4. sept. svojo desetletnico ter blagoslovljenje svoje trobojne zastave. — Ono vabi vsa bratska društva, naj se udeležijo slavnosti. Polovica dohodkov bo v pokritje stroškov za zastavo, polovica v podporo revnim družinam okoličanov, zaprtih radi volilnih izgrediv.

Andrija Lukić, srbski gled. igravec, je slavil v Novem Sadu 25 letnico svojega delovanja na pozorišču.

O bosensko-herceg. razmerah piše dopisnik S. Petbg. Ved.: Potroško se je nekoliko milijonov, da se stvari v Ilidži pri Serajevu svetovna kopel. Plačale so se neverojetne vsote listom za reklamo, a kljubu temu se ni moglo privzati tujcev. Dočim v druge svetovne kopeli prihaja na tisoče gostov, imele so Ilidže v poldrugem mescu 193 tujcev (z 232 osobami).

Badenski prof. dr. Reinöhl je imel 30. jul. v Traiskirchenu na Niž. Avstr. pri zborovanju podružnice nemškega šolskega društva govor o prodiranju Čehov na Niže Avstr. — Spominjal se je izgub, katere so pretrpeli Nemci v zadnjih desetletjih na Ogerskem, Češkem, Moravskem in Kranjskem, ter se čudil, da je na Niže Avstr. tako malo razuma za važnost jezikovnega prepira, dasi je češka meja le par ur oddaljena od Dunaja. Uže 30 let traje nemško-češki prepir, in vendar vlada med Nemci in Čehi na Dunaju najlepša sloga, kar priča o dobrodušnosti in miroljubnosti Nemcev (?). Vendar se to morda spremeni. Čeških delavcev dohaja vedno več na Dunaj in Niž. Avstr. To se čuti na Dunaju, v Floridsdorfu in zlasti v Mödlingu. Od

1880—1890 se je pomnožilo prebivalstvo tega okraja od 26.000 na 34.000; češko pa od 1800 na 4600. Novi domovinski zakon in § 19. tem. zak. pospešujeta slavizacijo nemških krajev, in vendar § 19. dovoljuje tudi Nemcem brambo njih posesti. Nobena dežela in nobeno mesto ni z namerami Čehov o zasnovi češke narodne države v toliki nevarnosti, kakor Niže Avstr. in Dunaj, kateri hočejo Slovani ponižati v provincijalno stolico.

Cesar je češki vdovi Kolišek, povodom posvečenja njenega šestega sina v duhovnika, poslal brzozjavno čestitko. Vseh 6 bratov duhovnikov služi v brnski biskupiji.

V Spletu je hotel nekdo gledališki igralki med gled. igro izročiti venec s trakom v italijanskih barvah, a polic. komisar je trak konfiskoval, in darovalec je bil obsojen na tri dni zapora.

V Gradcu je bil pekovski pomočnik Gschiel radi zelo nevarnega hujskanja proti bosenskim vojakom ob priliki demonstracije 17. maja od drž. pravdnictva tožen radi prestopka proti varnosti življenja in obsojen na 6 mesecev težke ječe.

Memorandum, kateri bosenska deputacija v Carjigradu, ima te točko: 1. Biskupi se volijo od vsega duhovenstva in zastopnikov posvetnjakov, potvrdi jih ekumenski patrijarh. 2. Oni dobivajo plačo od srbskih občin, ne kakor doslej od vlade. 3. Grško vstočno svečenstvo ima pravo, da konstituje konsistorijalne sode in rešuje najvažnejša cerkvena prашanja. 4. Ono more sklicovati i okrožne shode, ki so zavisni od ekum. patrijarha in ne od vlade. 5. srbsko-vstočna cerkev se ne loči od ekumenskega patrijarha, temveč je z njim povsem spojena.

»Tu felix Austria nubes«. Pod tem naslovom je slavni češki slikar Vaclav Brožík izdelal po naročilu našega cesarja veliko krasno sliko, poroko otrok češkega kralja Vladislava II. Jagelonca, z vnuki Maksimilijana I. Habsburžana 22. avg. 1515 pri sv. Štepanu na Dunaju; in sicer: Ljudevika II. z Marijo, in Ferdinanda z Ano. Umetnik je na sliki vpriporil v treh velikih skupinah nad 80 znamenitih sodobnikov, večinoma so to verni portreti. Za sliko, ki je 8 m. dolga in 4 m. visoka, ki prirede v novi cesarski dvor na Dunaju, in ki je bila uložena v Parizu in na Dunaju, je dobil umetnik 80.000 gl. honorarja. Umetnik sam je po naročilu min. preds. grofa Thuna napravil kopijo to slike v mali obliki. Po tej so narejeni posnetki za prodajo.

Avstrijci v Wörishofenu hočejo v proslavo cesarjevega jubileja osnovati ustanovo za bolne otroke. Urednik »Kneippblätter«, Slovenec Okič, proti vse, ki so se zdravili ondi, za radodarno doneske v ta namen.

Bismarckove žalnice z velenemškimi demonstracijami so priredili na pr. v Opavi v izredni seji obč. sveta in pri posebnem komersu (tu je F. Hofmann pozival Nemce, naj vedno vstrajajo v borbi za svoj rod); — v Gradcu kjer je »Bismarckov odsek« položil venec na grob B., — v Mariboru, kjer je društvo Germanov: »Walsungen« in nemškonac. dijaštvo priredilo žalno slavlje, i dr.

Nemške žene iz vsega cesarstva so poslale saškimi ženam, ki so lani bezuspešno — šle prosit vladarja pomoči proti madjarskemu nasilstvu, adreso, ki broji nad 16 000 podpisov.

Deželna vlada za Bosno in Hercegovino je ukazala, da se prof. J. pl. Radiča »Vočarstvo« (Sadjereja) uveda kot nagradna knjiga za učit. pripravniški zavod v Sarajevem, za vse narodno osnovne šole in vse kmetijske in vinogradske stanice v Bosni in Hercegovini.

„Narodni Listy“ so v Srbiji izgubili poštni debit »vsled sovražnega vedenja do Srbije«, to je, vsled neprijaznosti do Milana.

V Rab v Istri je došlo z malim brodom 6 Lošnjakov. Na brodu so razvili hrvatsko trobojnico, a na prsih imeli take trakove. Ššli so se na brodu z rabskimi Hrvati, peli in tamburali. A mestni načelnik poslal je k njim žandarma, ki je odvzel hrvatske trakove. Tako se proganjajo povsod slovanski znaki.

DIJAŠTVO.

Velikodušnost Celjskih Nemcev se kaže tudi v tem, kako podpirajo dijake. Na nemški gimn. se je nabralo 202 gld. 20 kr. podpore, a od te vsote so gotovo darovali polovino Slovenci, — na sloven. nem. pa 382 gld. 10 kr., katere so darovali jedino Slovenci; poleg tega se je od narodnjakov vzdrževala »dijaška kuhinja«, ki je stala nad 1500 gld.; in zasebniki in redovniki so dajali mnogim dijakom kosilo.

Na nižji gimnaziji v Kočevju je bilo letos v vsem 91 učencev.

Celjski abiturijenti so 31. jul. v Št. Jurju priredili koncert, katerega čisti dohodek pripada za Prešernov spomenik.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju prejel je m. julija raznih daril. Darovali so p. n. gg. Stanko Pirnat, c. k. notar v Mokronogu, 10 gld.; dr. Nikolaj Tonkli, odvetnik v Gorici, 5 gld.; gospa Karolina Lapajne v Idriji 5 gld.; g. Ivan Šepic, župan okolice konjiške, itd. 5 gld.; gospica Franica Picek v Ribnici 3 gld.; vč. gd. Anton Lednik, župnik v Ločah pri Konjicah, 3 gld.; vč. gd. V. Kola provizor v Reki v Savinjski dolini, 3 gld.; vč. gd. Ivan Plevani, župnik v Soteski, 3 gld.; vč. gd. Jos. Jurčič, dekan pri sv. Lenartu v Slov. goricah, 2 gld.; Jurij Pfeifer, v Novem mestu, 2 gld.; vč. gd. Val. Mikuš, župnik pri sv. Juriju ob južni železnici, 2 gld.; vč. gd. Jak. Krušič, župnik pri sv. Andražu pri Velenju, 2 gld.; dalje so darovali vč. gg.: Vilibald Venedig, župnik v Ormožu, Jos. Zagajšek, župnik na Muti, gg. L. Fürsage v Radovljici, Egidij Fux, c. k. poštar v Ljubnem, Janez Pušavec, c. k. sodn. uradnik v Kranjski gori, France Guštin, trgovec, mestni svetnik itd. v Metliki, Janez Detiček, v Poljčanah, Jos. Mihelič, c. k. dež. sodni svetnik v Šostanju, dr. Rupert Bežek, c. k. notar v Zatičini, Jernej Ibl, trgovec v Mokronogu; po 1 gld.: vč. gd. Fran. Rajčević, kurat v Trnji in gd. Martin Poljak v Ajdovu po 50 novč. Za vse darove bodi iskrena zahvala, ker je društvo letos podpiralo nad 50 revnih, vseskozi vrednih dijakov ter je v namen razdelilo vsak mesec več kot 100 gld., treba je novih daril za bodoče šolsko leto. Darove bode tudi nadalje hvaležno sprejemal vč. gd. Franc. Jančar, monsignor, župnik nemškega vit. reda, papeški častni komornik, Dunaj I., Singerstrasse 7.

Nemške univerze in druge nemške velike šole so uže priobčile kataloge o predavanjih za zimski tečaj 1898—99. Zopet navedemo predavanja o slovanskih jezikih in predmetih. Dunajsko vseučilišče: Jagić: Skladnja slovanskih jezikov, 4 (ure). Narodopisne razmere vstojnih in zapadnih Slovanov, 2. — Jireček: Bizantinci in Slovani v prvi polovini srednjega veka, 4. Trgovinska zgodovina balkanskih dežel v srednjem veku, 1 (Publicum). V semenišču za slovansko filologijo: Čitanje srednjeveških pisanih spomenikov, 2 uri. Vondrák: Zgodovina češke literature (od srednjega veka dalje), 2 pl. Rešetar: Osnovne poteze srbo-hrvatske dijalektologije s posebnim poštevanjem poudarjanja ali naglašanja, 2. Naglasovne vaje, 1. — Menčík: Začetki češčine z vajami, 3. Češka prevajanja in čitanja za naprednejše, 1. Češko pravopisanje. — Praška nemška univerza: Ludwig: Slovnica staroslovnska, 3. Staroslovnski in litovski teksti. — Graška: Krek: Tolmačenje »Slova o polku Igorevčev«, 3. Izvor in pomen kulturnih slov slovanskih jezikov, 1. Seminar za slovansko jezikoslovje, 2. — Štrekelj: Zgodovinska slovnica srbohrv. jezika, (II. del) 2. Staroslovnska slovnica, 2. Slovanske vaje, 1. Vadbe v slovanski stilistiki, 1. Črnoviška: Kaluzniacki: Staroslovnska slovnica, 3. Vvajanje v učenje slovanske mitologije, 2. — Smal-Štoci: Predzgodovina malorunske literature, 3. Delež bukovinskih Malorusov pri maloruski književnosti, 2. Lipska: Leskien: Slovnica starobolgarskega (staroslovnskega jezika), 3. Slovnica litovskega jezika, 3. Vaje v čitanju litovskih tekstov. — Soerensen: Primerjalno oblikoslovje severoslovanskih jezikov. — Berolinska: Brückner: Zgodovina in slovnica ruskega jezika, 3. Slovanske in litovske starozitnosti. Bretislavska: Nehring: Vaje v slovansko-filološkem

semenišču: a) o pismu muniha Chrabra b) o verskih staropoljskih jezikovnih in literaturnih spomenikih; vvajanje v znanosti slovanske mitologije, 3. O Gunduličevi epični pesmi Osman, z vvo. dom o starohrvatskem pesništvu, 1. O pesniških delih A. Mickiewicza, 1. Abicht: Poljščina, II. tečaj, 2. Poljsko, I. tečaj, 2 nri. Raščina, I. in II. tečaj. Trgovinska šola v Lipsiji: Schlovin: Slovnica moderne ruščine (za začetnike), 3. Društvo za popi-ranje vseučilišnikov Petrograjskih je tekom sedanjega 25 letnega obstanda izdalo 28.712 dijakom 358.516 rub.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Kranjsko. Ljublj. dež. sodišče zahteva, da se mora tudi pri sloven. strankam namenjenih eksekucijskih odlokih rabiti notranji uradni jezik, t. j. nemščina. To je nov poskus, utesniti in zabraniti slovensko uradovanje.

Ljudski shod v Sodražici sta 31. julija priredila drž. posl. dr. Krek in Vencajz. Posl. Vencajz je poročal o gospolarskem programu, dr. Krek o nadvladi kapitalizma in o velikem vplivu trgovine in obrtnije na odločitev političnih vprašanj. Izrekla sta se za slogo in sporazumljenje vseh Slovencev. Vsprejele so se resolucije za vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani in za »Našo stražo«.

Odvetniška zbornica kranjska je sklenula, da bode odslej uradovala izključno slovenski. V predsedstvo sta voljena dr. Papež in dr. Mosche.

Pravila »Naše Straže« je vlada odobrila.

Slovensko učiteljstvo je 1. in 2. avg. se zbralo v Ljubljani v proslavo cesarskega jubileja in 10 letnice »Zaveze slov. učit. društev«. Došlo je nad 400 učiteljev in učiteljic. Na južnem kolodvoru je bil slovesen sprejem došlih udeležencev in gostov. Pozdravil jih je g. Režek, zahvalil se g. Jelenec in Čeh g. Schuster iz Prage. Na večer je bil sestanek v »Narodnem domu«. Čehi so pozdravili Hrvate, na kar se je zahvalil duhovnik, g. Matica iz Zagreba, ki je napil pesniku Ganglu, kateremu je sledila ovacija. Drugi dan (1. avg.) je bilo v jutro zborovanje upravnega odbora »Zaveze«, potem pevska vaja in seja odseka »Jubilejska samopomoč«. »Zaveza« obsega 32 društev, ki so imela tekom leta 119 zborovanj. Dohodkov je imela 233 gld. 72 kr., stroškov 182 gld. 37 kr. — V Sokolovi dvorani je bil »jubilejni koncert« katerega so se udeležili knezoškof dr. Jeglič, župan Hribar in mnogi odličnjaki in dostojanstveniki. Pele so se zgolj skladbe slovanskih glasbenikov. Koncertu je sledil ples. — V torek (2. avg.) je bila v stolici služba božja; potem otvoritev »Slovanskega muzeja« in za tem slavnostno zborovanje v vel. dvorani »Narodnega doma«. Udeležil se ga je i knezoškof dr. Jeglič. Dež. glavar Detela je pozdravil zbor imenom dež. odbora; župan Hribar imenom Ljubljanskega mesta. Slavnostni govornik, nadučitelj Ravnikar, je prečital adresu na cesarja, katero je posebna deputacija izročila dvorn. sv. Schemerlu. Po slavnostni seji je bilo zborovanje »Zaveze«. Naduč. Česnik je poročal o desetletnem delovanju društva; učit. Dubrovič pa opisoval britkosti sloven. učiteljev v Istri. — Slavnostnega banketa se je udeležilo nad 200 oseb. Učitelj Dimnik je napil cesarju, uč. Dubrovič županu Hribarju.

Ta je v odgovoru povdarjal, da je Ljubljana središče Slovenije. Uč. Gangl je napil Čehom. Prof. Ivkavec iz Zagreba je spominjal na to, da so Slovenci vedno pomagali Hrvatom. Poslal se je brzojav biskupu Strossmayerju. Dr. Tavčar je napil svobodomiselnemu naprednemu slov. učiteljstvu. Dr. Ferjančič je opisoval neugodne političke razmere. Prof. Bezenšek je sporočil pozdrave iz Bolgarske.

Prvi vseslovenski shod kršč. socialnih delavcev bode 18. septembra v Ljubljani. Spominjati se hočejo 50 letnice cesarjevega vladanja, da je podelil svobodo organizovanju tudi delavcem; kazati na pogubnost internacionalizma in dobičke delavskega stanu v brambi narodnih prav; razgovarjati se o vzrokih bednega položaja delavcev in sredstvih za njegovega zboljšanja. Blagoslovila se bode visti dan tudi zastava kot vidno znamenje vseslovenske kršč. socialne organizacije. Vabijo se delavci in njih društva iz vseh dežel slovenskih na shod. Dopisi gledé na shod naj se pošiljajo glavnemu tajniku: Zuka Smolnikar, stolni vikar v Ljubljani, prispevki za zastavo pa uredništvu „Glasnika“. Pod dotičnim pozivom so podpisani zastopniki za vse slovenske koronovine.

O položaju Jugošlovancev je izpregovoril dr. posl. dr. Ferjančič na shodu slovenskega učiteljstva v Ljubljani. Rekel je, da se za Slovence in Hrvate snujejo jako neugodne razmere. Po poročilu »Sl. Nar.« je to pojasnjeval taló-le: Na visokih, na odločilnih mestih prezirajo nas Slovence in se za nas ne menijo. Vsakogar kličejo na posvetovanja, da izrazi svoje mnenje o položaju, samo Slovencev, Hrvatov in Malorusov niso poklicali, dasi so ti najbolj zatirani v naši državni polovini. Slovenci in Hrvati čutimo to kot žaljenje, proti kateremu bo treba nastopiti z vso odločnostjo. To priča, da hočejo na odločilnih mestih napraviti spravo samo med Čehi in Nemci. Če se to zgodi, če se med Čehi in Nemci dožene sprava, potem smo Slovenci, Hrvati in Malorusi potisnjeni nazaj. V tem mučnem položaju, katerega ne moremo premeniti sami, ker smo premajhni, in ker je ponekod tudi premalo odločnosti, — zanašamo se na prijateljstvo Čehov. To prijateljstvo je naša nadeja. Zanašamo se, da se slovenska vzajemnost, ki se je naglašala ob raznih prilikah, izkaže v tistem kritičnem trenutku, ko se odloči, naj li bomo Slovenci in Hrvatje zavrženi ali ravnopravni, kakor nam jamčijo osnovni zakoni. Beseda o slovenski vzajemnosti naj po-tane kri in meso in naj obrodi tisti sad, ki reši slovenski in hrvatski narod krutih sovražnikov. Govornik je napil slovenski vzajemnosti. — Besede Ferjančičeve so šle takoj v širni svet, in specialno avstro-ogerski listi so s svojega stališča pretresali izjavo slovenskega zastopnika. Vese i nas, da je dr. Ferjančič spoznal in pripoznal zvezo češkega vprašanja s posledicami za Slovence, Hrvate in Maloruse. To spoznanje se opira na taka dejstva, da ga ni možno omajati. Ta dejstva smo mi dokazovali uže pred zloglasnimi Dunajskimi punktacijami in posebe ob izdajanju Badenijevih jezikovnih naredeb. To spoznanje je lani odločno povdarjal tudi »Klub avstrijskih narodnostij na Dunaju.« Mi le želimo, da bi prodrlo prek in prek med Slovani naše države, seosebno tudi med Čeli.

Goriško. V Tolminu je bil 17. jul. ljudski shod za zgradbo železnice po soški dolini. Tudi tu je g.

Klavžar dokazoval korist, potrebo in važnost železniskih zvez med Trstom in drugimi avstr. d-želami, ter da bi v tem oziru najbolj ustrezala predelska črta. Za njo se je sklenula resolucija.

Štajersko Odbor »slov. katol. polit. dr. v Slatinici« je sklenul odposlati peticijo na naučno min. za slov. vseučilišče v Ljubljani, — odposlati oklic na vsa županstva svojega okraja, da se pridružijo tem peticijam, ter poslati posebno izjavo drž. posl. dr. Gregorcju glede njegove izjave v drž. zboru, tičoče se nemškega drž. jezika, isto naznaniti načelniku »sloven. krščan. narodne zveze« in objaviti v vseh Slovencem prijaznih listih.

Celjsko pevsko društvo v zvezi s slov. pevskim dr. v Ptujju je hotelo o priliki blagoslovljenja svoje zastave 14. avg. prirediti veličasten spreved s cesarjavo podobo na čelu in z godbo, igrajočo avstr. himno, po Celjskem mestu. — M-stni urad pa je sklenul, prepovedati javni nastop, češ, da bi bil s tem javni mir in red v nevarnosti. Nemci pa svobodno prirejajo svoje prusaške slavnosti, razobešajo črne zastave povodom Bismarckove smrti (to je stvoril tudi mestni urad sam!) i t. d. —

Slov. odvetniki zahtevajo samostojno odvetniško zbornico za južno Štajersko s sedežem v Celju, ker Graška predrzno prezira slovanski jezik zavrača vse slov. vloga, dasi je ona tudi za slov. del dežele. Kakor se je svoj čas dovolila ustanova posebne notarske zbornice, isto tako se lahko doseže i zbornice odvetniške, dasi se ji protivijo Nemci, češ, da hočejo Slovenci raztrgati deželo. A vendar ima Galicija 4, Primorska 2, Tirolska 5 in Dalmacija 3 odv. zbornice.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Notranje položaje. Letošnji pasji dnevi ne dajejo avstro-ogerskim državnikom običajnih počitnic; oni so prisiljeni misliti, kakó bi odstranili občo krizo. Ker pa na zunaj niti najintimniši izsledovalci domače publicistike ne zvedó nič določnega, imajo vsaj novine posel pasjih dnevoj, t. j. ugibanje sem ter tje, in takó pripravljajo vsak dan drugo mnenje o načrtih ogerske in totranske vlade. Obstrukcija, dasi si daje pogum, boji se vendar, da bi gr. Thun ukrenul kaj odločilnega, seosebno gledé na izprembo sedanje totranske ustave. Govoré, kakor da bi on hotel drž. zbor sestaviti drugače, na pr. po prejšnji sestavi, v kateri so bili zastopniki odposlani iz dež. zborov. Obstrukcija pa grozi, da tudi potem ne bode ukročena, dokler se jej ne da, kar zahteva. Z druge strani hočejo vedeti, da sept. meseca se sklíče drž. zbor po sedanji sestavi, da bi gr. Thun poskusil še poslednji poskus z Nemci. Gledé nato raznašajo, da v ministerstvu še nadalje »cimprajo« na dosedanjih jez. naredbah in na Thunovih osnovnih potezah, in da hočejo takó na škodo Čehom — še nadalje približevati se Nemcem. Vsled vsega tega govoričenja in domnevanja izvajajo slovanske stranke, da položaje postaje kritično celó za Čeha in vse Slovane avstrijske. Razlagajo si to seosebno iz stiske, v kateri se nahaja tudi monarhija in zlasti totranska polovina radi težav, ki nastajajo gledé na pogodbo z Ogorsko. Da se težave vsaj kažejo velike, razvidno je iz tega, da sta začela med našo in ogersko vlado posredovati celó skupna ministra pl. Kallay in gr. Golu-

chowski. Poslednji se je vrnil iz Francije, se je udeležil skupne konferencije obeh vlad (tudi Banffyjeve) na Dunaju in je šel potem cesarju poročat v Ischl. Konferencija ni določila nič in se bode vsled tega najbrže nadaljevala. — Nemška obstrukcija se sosedno boji, da bi se udal Banffy za nadaljnji provizorij; radi tega priporoča zlasti po židovskih glasilih, naj bi Banffy ostal truden, da se udá le — kakor je bil razglasil lani — ako se tu začne delovati zopet s parlamentom. S tem misli obstrukcija v še večje stiske spraviti gr. Thuna, da bi toliko rajši ali odstranil Gautscheve itak načelno in dejanski poslabšene jez. naredbe, ali izpremenil jih v toliko, kolikor se zdi primerno Wolfovi irredenti. Čehi trdijo sicer, da se to ne more zgoditi; a oni sami vedo, da bi ostali zadale časa oni in drugi Slovani onemogli, ko bi se ukrenilo kaj njim in ostalim Slovanom na škodo. No, gledé na take okolnosti je bolje, da so Slovani pesimistični, in da začnejo poštovati vsak in tudi najhujši slučaj ter pripravljati se bolje, nego — doslej! Dosedanja politika trostranskih Slovanov je bila premalo zaresna tu in tam celó med Čehi — preotroška. Slovani potrebujejo svojih dobrih skupnih voditeljev, katerih doslej nimajo!

O pogodbi z Ogersko. Slov. držav. posl. vit. pl. Berks priobčuje v »Politik« od 10. avg. poseben članek o pogodbi z Ogersko. On tvrdi, da stvar potrebuje mnogo več časa, nego ga imati obe vladi na razpolaganje, da kvota ni glavna točka, pač pa doslej skupna banka in carinska pa trgovinska zveza. Opiraje se na obojestranske zakone, predlaga torej naslednje: 1. Ker se s kvoto uravnavajo skupne (pragmatične) stvari, naj se ista določi po pogodbi zak. od 1867. Vsled tega naj obe kvotni deputaciji nadaljujeta svoje delo in, če se ne zjediniti naj pa se predložijo mnenja deputacij obojestranskima parlamentoma, kar se ni zgodilo doslej. Še le, če se ne zjednita parlamenta, odloči cesar po istih §. §. Gledé na nepragmatične stvari, torej banko, carinsko in trgovinsko zvezo naj se izreče princip gospodarske ločitve, vsled katere dobi vsaka polovina svojo banko in carinsko ozemlje. Ta misel pa naj se izvrši še le 1903, ko prenehajo pogodbe s stujimi državami. Do 1. junija 1903 naj pri avstro-ogerski banki ostane status quo, jednako tudi sedanja carinska in trgovinska zveza. — Berks meni, da Ogerska bi se ne branila také oprtega provizorija, tostran pa bi imeli nadejo, da bi se potem zljajšala naša dosedanja bremena.

Dunaj. Dolnjeavstr. dež. odbor je želel, da vlada skliče izredno zasedanje dež. zbora; to pa je ministerstvo zavrnilo. Nemci so si to želeli, da prično debate zaradi nepotrjenega Koliskovega zakona.

Češko. Zasnovo »zveze nemških mest na Češkem« je namesništvo prepovedalo, ker se ista zveza po podanih pravilih kaže kot politično društvo, in ker je jurističkim osebam, torej tudi občinam, prepovedano snovati polit. društva. Našim čitateljem je už znano, d. nemške stranke hočejo tudi z zvezami mest na gloma delovati na politično postopanje naroda.

V Litomericah je imel 7. avg. »der Bund der Deutschen in Böhmen« svojo slavnost. Pri slavnostnem sprevedu so bili tudi mali otroci, še za šolo negodni, z velikonemškimi trakovi. Za to priliko se je to »heilovcem« zdelo potrebno, a proti otroškemu sprevedu v proslavo cesarjevo na Dunaju so dan za dnevom pisarili in hujskali po svojih listih.

Moravsko. Na Moravskem so 5. t. m. napadli nemških trgovca Spitzja ter ga smrtno ranili. Po vseh nemških listih se je pisarilo o tem, kot o političnem umoru, češ, da so Čehi usmrtili svojega političnega nasprotnika. »D. V.« je pozival Nemce, naj planejo po Čehih, »lopi ga, vse jedno koga, saj vedno zadeneš smrtnega sovražnika.« — Kaj zato, da je preiskava dognala neosnovanost teh trditev, namen — hujskanje proti Slovanom — je bil dosežen. Tako se godi povsod.

Galicija. P. Stojalovski je bil 5. avg. od policije zatvorjen, češ, da je razdaljal »hujskajoče« brošure.

Profesorji Krakovske in Levovske univerze so napravili peticijo do poljskega kluba v drž. zboru in s tem posredno do vlade, da naj ščiti prava podanikov, prava svobodnega občanja z mislimi, prava narodnih in znanstvenih interesov. V peticiji kažejo, kakó postopa pruska vlada v slučaju, da so se hoteli avstr. učenjaki udeležiti zdravniškega kongresa na Poznanjskem. Nemcem se taka svoboda ne krči, naj prihajajo iz Nemčije v Avstrijo, ali pa obratno. Isto se mora dovoliti tudi Slovanom v Nemčiji in Avstriji. Peticija je po takem zasnovana na istih načelih pravičnosti, kakor je bilo razlagano posebe tu v »Sl. Sv.«

Mitropolit galiski, kardinal Silvester Sembratovič je umrl 5. avg. v 62. letu življenja. On je bil prvi pastir unijatske cerkve v Galiciji; on je bil dolžan braniti vse to, kar pripada v organizacijo in okrepitje interesov te cerkve. Delal pa je ravno nasprotno; už kot profesor bogoslovja in potem kot škof in partibus infidelium kazal se je prijatelja tiste politike, katero nepretržno uganjajo Poljaki proti Malorusom. Ista poljska politika je pospeševala njegovo povišanje, tako je kot mitropolit dosegel tudi čast kardinala. Njegovo postopanje se po namerah da nekoliko primerjati z vedenjem škofa Flappa v Istri ali poprejšnjega knezofa Ljubljanskega dr. Missije. Razmere v Galiciji pa so take, da se tu dá še več porušiti, nego v omenjenih južnih deželah. Sembratovič ni bil proti temu, da je poljska propaganda prepovedala trirameni križ med unijati. Udá se je, da so ukazovali protivniki unijatske cerkve, ne pa on. Udá se je »novi čri«, katera je začela zatirati staro rusko pravopisanje, katera bi bila rada odpravila tudi stari jul. koledar; bil je zato, da bi se odstranil zakon med unijatskim duhovenstvom. Dal je zatvoriti Dunajsko semenišče, ki je vzgajalo unijatsko svečenstvo. Zatvorilo se je istočasno generalno semenišče v Levovu, namesto njega so se vstvarila škofijska semenišča v Levovu, Peremyšlu in Stanislavovu. Dopustil je vvedenje fonetike, kakor je hotel K. Badeni, poznejši min. predsednik. Hotel je vvesti v Galiciji »Ljubljansko unijo«. Poslušal je glas poljskih politikov. Mnogo, mnogo je ali ukrenul ali pa molče dopustil v oslabljenje unijatske cerkve na korist in željo poljskih latinizatorjev, in naposled je izgubil ljubezen večine unijatskega svečenstva in maloruskega skupnega naroda. Dijaki so si dali odduška prilično s tem, da so na Dunajskem kolodvoru 9. junija 1893 metali gnjila jajca vanj. V očeh Poljakov je postal takó mučenik za — poljsko idejo, in sedaj poljski listi naštevajo njegove zasluge za poljsko politiko in cerkovno »reformo«, kakoršno so oni hoteli. Latinizatorski vpliv deluje sedaj doma in v rimskem zavodu za porušenje unijatske cerkve. Upogljivost in nerazum pok. kardinala sta zapustila žalostne sledove, in takó se tudi maloruski narod bode spominjal z neprijetnimi

čustvi tega hierarha, ki je deloval v smislu latinizatorjev in poljske politike. Deloval pa je v isti čas, ko je cvetlo na Slovenskem delo Mahničancev in protislovenskega sistema.

Ogersko. Slovaki so, kakor vsako leto, slavili 2. avg. v Turč. št. Martinu kulturno slavnost »Živene« in »Muzealnega društva«. Poleg zastopnikov Slovakov iz vseh krajev je bilo tudi več gostov Čehov iz Češke in Moravske.

Črna Gora. Iz Rusije je bolg. knez Ferdinand došel neposredno v Črno Goro, kjer so ga slovesno sprejeli uže na meji in potem na Cetinju. „Гл. Црногорца“ je izšel v slovanskih barvah. Na Cetinju je bila knezu na čast tudi parada. Pri glavnem obedu sta si kneza Nikolaj in Ferdinand napila drug drugemu. Nikolaj je rekel: Črnogorci globoko ljubijo bolgarski narod. Ta ljubav je porodila oduševljenje, s katerim smo tebe (knez Ferd.) sprejeli jaz in Črnogorci. Staro znanje med nama in čuvstvo sorodstvenih odnošajev najinih narodov je vstvarilo realno unijo. Ta unija se slovesno razglša danes, v trenutku ko si prišel iz Rusije, od našega velikega bratskega naroda, od našega mogočnega in velikodušnega pospešitelja. Vaša kraljeva in moj dragi brat, zahvaljujem se ti na radosti in časti, da si obiskal mene in Črno Goro. Vzdvigam čašo na tvoje zdravje, srečo in slavo in bodočnost tvojega naroda. Moj glas je glas mojega naroda. Živi ti, kneginja Marija Lujiza in prestolonaslednik Boris in bolg. narod! — Nato je po bolgarski odgovoril knez Ferdinand: Prišedši s svetih mest našega osvoboditelja, iz Rusije, sem vesel, da mi je se izpolnila stara želja, obiskati tvoj dom in junaški črnogorski narod. Najina naroda sta zvezana po krvi, utvrjena po zgodovini in blagoslovljena po jednaki veri in imata skupno dolžnost delovati za intelektualni razvoj in napredek; njuma kneza pa imata dolžnost hraniti ozko in iskreno prijateljstvo. Ti si predhodnik svobode in napredka na Balkanu; tebe in tvoj narod cenim in ljubim. Verujem, da se vedno bolj utvrdi to čustvovanje. Zahvaljujem se ti na bliščobnem sprejemu. Vzdvigam čašo na zdravje nj. visokosti mojega dragega brata, nj. visokosti kneginje in nj. visokosti prestolonaslednika, vsega knežjega doma in na napredek in slavo hrabrega črnogorskega naroda. — Knez Ferd. je odlikoval prestolonasl. Danila z velikim kordonom Aleksandrovega reda v briljantih, črnog. zunanega ministra Vukoviča i dr. V noči 10. avg. je knez Ferd. odpotoval črez Kotor, kjer ga je slovesno sprejelo avstr. vojaštvo. Pot kneza Ferdinanda v Rusijo in odtod v Črno Goro je izvestno ne le delo dvorljivosti, temveč tudi polit. pomena.

Rusija »Otvorjeni list carja Nikolaja določa izvanredni deželni zbor Finlandski za prih. leto. Izraža željo, da se finski brambeni zakon zjednači z ruskim. Kar je Finska združena z Rusijo, bo ta 12. dež. zbor. Prvi je bil 1809 po premagi Finske, drugi šele 53 let potem, 1863; potem so se sklicevali v 3 do 5 letnih predsedkih dež. zbori; zadnji je zboroval 1897.

»Tvdijo, da Rusija je dobila kosček zemlje ali vsaj stacijo v Rudečem morju, da bode imela odprto pot za svoje ladije v vstočno Azijo. To novo pozicijo da je ruska diplomacija izposlovala od abesinskega kralja Menalika po svojem zastopniku Vlasovu. Zanimivo je. da omenja to v posebnem članku tudi Duuajska »Abendpost«. Ta govorica pa se z ruske strani oporeka. An-

glija ne more trpeti, da Rusija napreduje v Aziji, in da si pridobiva trdnjše tla zlasti tudi v Kitaju. Angleži bi radi naperili vojno proti Rusiji. Proti njej množe svojo brodogradnjo.

Nemčija. Bretis'avski knezoškof kardinal Kopp je tudi poslal sožalnice v Friedrichsruh z besedami: »Občemu žalovanju se pridruži tudi on z globikim sožaljem in hvaležnimi spomini. — Znano je, da je ta hierarh prišel na svojo stolico s pomočjo Bismarckovo. To je tisti škof, ki zahaja tudi v sileški dež. zbor, kjer se je potegnul v poslednjem zasedanju za nemški kot drž. jezik v Avstriji.

O Bismarcku. Kakor je bilo videti naprej, izrazila se je in se še nadalje izraža obča žalost Nemcev, ob smrti Bismarckovi. Za nobenim potentatom ne more noben narod bolj tugovati. V našem listu pa je treba naglašati le to, kar je pomenljivo tudi za slovansko bodočnost. Na prvem mestu je treba poudarjati, da nemški cesar Viljem II., je razglasil pred vsem narodom: »Mene teži srce, v imenu vsega naroda stvariti obljubo, to kar je veliki kancelar stvaril za cesarja Viljema Velikega (sc. I.), ohraniti, dozidati in, če potreba, braniti z blagom in krvjo«. Ob drugi priliki sedaj je cesar Viljem povdarjal, da hoče gojiti in *besobzirno braniti nacionalno misel*. Kaj pomenja dozidavanje v smislu Hohenzollerncev, kaže dosedanja razvoj te dinastije, in pripovedujejo tudi besede pok., 90 dnij vladavšega cesarja Friderika, ki je ob posebni slovesni priliki izrekel besede, da Hohenzollernci morajo postati za Nemčijo to, kar je bil pred 1000 leti Karol Veliki. Učeni profesorji in najtreznejši nemški politiki izjavljajo, da Bismarckov duh bode nemški narod prošinjal stoletja. Sam Bismarck je poskrbel z deli, besedo in, kakor, tvrdijo z zapuščenimi pisanimi spomini, da se ne izgubi njegov duh iz nemškega naroda. Sedanji rod je prošinjem od njega. Vsa nemška mlada generacija, visokošolska mladina se vnemlja le za take ideje, kakoršne vidi v Bismarckovem duhu. Nemška diplomacija ima drž. sekretarja Bülova, o katerem govoré, da je po duhu in postane tudi dejanski dostojni naslednik Bismarckov. V Avstro-Ogerski so na prvem mestu nemški nacionalci, ki širijo Bismarckov duh, in ta je najmočnejši ob nemško-slovanskih mejah in se pojavlja najogljavitije med slovanskimi in češkimi renegati. Majhna mestica, obkoljena od Slovencev in Čehov, najbolj proslavljajo Bism. in devotno pošiljajo brzojavke v Friedrichsruh na ime kneza Bismarcka Herberta pa njegovega brata gr. Viljema. A tudi z nemške konservativne in krščansko-socijalne strani se čutijo dolžne, izražati sožalje ob Bism. smrti. Bismarckovo truplo se še lejeseni shrani v posebnem mauzoluju, ki se začne zidati sedaj v Friedrichsruh na holmcu, ki si ga je B. sam določil zato. Dotlej ostane truplo na Bismarckovem domu v sobi, kjer je umrl. Sam si je napravil nagrobni napis, na katerem naj bode poleg dne rojstva in smrti jedino dodatek: »Ein treuer deutscher Diener Kaisers Wilhelm I.« Da je služil nekoliko mesecev tudi ces. Frideriku in ces. Vil. II., to se mu ni zdelo vredno omeniti. To se tudi sklada z dejstvi. Cesar Viljem II. je hotel, da bi se Bismarckovi ostanki shranili v veliki protest. cerkvi v Berlinu; družina B. pa je izjavila, da se hoče držati volje očetove, in takó tudi ostane. Bismarck sam je rekel, da hoče, imeti po smrti mir, ker urke so uganjali mnogo z njim zaživljenja. No, miru ne bode imel, ker v Friedrichsruh

bodo Nemci romali tudi po smrti njegovi, in razkrivanje tega, kar je doslej tajno, bode dajalo povod razgovorjanju in celo ostri kritiki. Od 1866 leta so se Nemci bavili najbolj z Bismarckom, in to zanimanje se je večalo do odstopa in še najbolj po odstopu njegovem. Dobrih 30 let je imela Evropa opraviti z Bismarck., in dalje jej bode dajal opraviti njegov duh, globoko zasajeni v nemški narod, njegovo mišljenje, stremljenje in, kakor se vidi, že jako obsežno, na vse površje zemlje raztezajoče se delovanje in titanje. S sledovi Bismarckovega duha bodo imeli največ opraviti Slovani, sedaj tu, sedaj tam, v obče pa tudi v skupnosti. Bismarckov duh je za siguren, da prekosi Slované in da jih užene tje, kamor se zdi njemu prav; naj gledajo Slovani, da jih Bismarckov duh v resnici ne premaga.

Ubogi Židi! Iz Rusije se nam piše: V srednjih učnih zavodih v Rusiji na obče število učencev more biti sprejeto 5% Židov; tako tudi v vseučiliščih. V vseučiliščih šteli so se odstotki od občega števila dijakov vseh fakultet. Ker Židi državne službe, razen zdravniške v armiji, ne more dobiti, jasno je, da so vstopali posebno na medicinsko fakulteto. Tudi na juridičnej jih je bilo dosti — bodočih advokatov. Ministerstvo je nedavno odredilo ukazom, da v vseučiliščih odstotkov zanoprej ni šteli od občega čísla, nego za vsako fakulteto posebe. Ako je bilo torej, recimo, vseh dijakov v vsučilišču 2000, moglo je od njih biti 100 Židov, ki so bili večinoma na medicinski fakulteti. Sedaj je to inace: od 300 medicincev, recimo, moglo je doslej biti 100 Židov, ako je bilo obče število vseučilišnih dijakov 2000; sedaj pa jih bo moglo od 300 biti le — 15. Mnogi Židi so se krstili pro forma, no tudi ta »fortele« jim je ministerstvo prečrtalo, postavivši v uslovje dolgotrjen pred vstopljenjem v vseučilišče za krščenje. — V ženskih gimnazijah sedaj za židovke omenja ni bilo. No očevidno ministerstvo želi pravice žensk-Židovk »spravljati« z možkimi: nedavno se je obrnulo s cirkularom k vsem direktorjem, naj presodijo pedagoški soveti in kuratoriji ženskih gimnazij, ali bi ne bilo potrebno, vvesti tudi za ženske gimnazije »procentno razmero«, kakoršna je v možkih, t. j. da bi se sprejemalo le 5% Židovk na obče število gimnazistek! Bezdvomno bode odgovor ne na korist i »izvoljenemu narodu«, no v vsakem slučaju na blagor Rusije. In nastane zopet vrišč in pišč v Israelu! Poljski Židi ki sedé v redakcijah raznih »stanczykovskih« organov, zaženo hrup o proganjanju — Poljakov, katolikov, kajti ko bi oni govorili o proganjanju Židov, ne peli bi z njimi »unisono« vsi latinizatorji, psovanje pa doseže tisti rezultat; mislili bodo, da branijo katolicizem, a branili bodo le judaizem v svojej slepoti, no se veda, koristi ne prinesejo ni prvemu ni drugemu, kajti prvega se v Rusiji ne dotika nihče, z drugim pa Rusija sama zna, kako postopati. Mimoshodom naj omenim, da za karajime, t. j. Jude, ni ne priznavajo talmuda in ki talmudiste smatrajo »za nečiste« in se jih ogibljejo kakor gobovih v Rusiji v nič en nobenih omenj: Oni so popolno ravnopravni z Rusi, kakor so ravnopravni i muhamedani.

191

Književnost.

Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. V 3. šte. t. 1. se je začela tiskati razprava dr. Fr. Kosa: Iz zgodovine Jugo-

slovanov v VI. stoletju po Kr. — P. pl. Radica podaje: 3 zgodovinske pesmi v slovenskem jeziku. Mali zapiski obsegajo se tudi zanimivi. »Mittheilungen« istega društva prinašajo nadaljevanje 2 prejšnjih razprav in v posebnem priloženem zvezku: Repertorium zur 50 jährigen Geschichtschreibung Krains 1848—1898. Zur Feier des Kaiser-Jubileums. Von dr. Oskar Gratzky. Enthaltend ein alphabetisches Autorenverzeichnis und ein Namens-, — Orts- und Sachregister. Avtor pravi v predgovoru, da se je znanstveno zgodovinsko gradivo nakopičilo v 50 letih, da pa se ni moglo porabljeti, ker ni bilo registrov; da bi učenjaki mogli iskati dotične spise. On pa se je trudil 2 leti, da je pregledal skupne publikacije dotičnih društev in časopisov in takó je podal spis, ki omogoči uspešno delovanje v donaci zgodovini. Zaslužno delo, katero naj bi kdo dopolnil s tem, da bi zasnoval jednaki imenik tudi za snovi, pisane na slovenskem jeziku in raztresene po raznih knjigah in časopisih.

Nova Doba, list sjedinjene hrvatske, srpske i slovenačke omladine za književnost, politiku i socijalna pitanja. Debel, lep zvezek, za št. 8., 9. in 10., ja izšel sedaj z bogato vsebino. Navajamo: 50 godina našega narodnoga naprežanja. — Ant. Dermota: O konsumnih društvih. — M. K.: Ekonomska pitanja u hrvatskoj politici. — Vojislav Milošević: Pogled na unutrašnju politiku Srbije od prvoga rata za oslobodjenje do ustava 1869. — St. Radić: O pripravi za rad u narodnoj politici. — D. Ranojević: Zemljo radničke zadruge v Srbiji. — Ad. Černý: Narodni napori Lužičkih Srbu. — Dr. Iv. Sotlán: O morali naše studnojoče mladé. — Potem dopisi, varia, književnost in bilješke. »Varia« se pišejo slovenski, in večkrat smo opazili, da so tu nameščene jako primerne in tudi dobro zasnovane opomnje, katere naj bi uvaževali mladi, a tudi stareji čitatelji. — V obče pa se »Novi Dobi« vidi, da njeni marljivi mladi sotrudniki vrlo napredujejo; da bi jih le tudi dovolj gmetno podpirali, in da bi se jim manjšali »historično znani« čitatelji, ki se ne zmenijo za plačevanje, temveč jedino za — čitanje lista! »Nova Doba« stoji na leto 3-60 gld za dijake, učitelje, delavce in male obrtnike 2-60 gld. Naročnina se pošilja uredništvu in Prago, Kr. Vinohrady.

Poljsko-književno društvo »Poljska čitalnica« izdaje od 1. avg. nadalje vsak mesec po 2 zvezka, obsegajoča znamenitosti iz zgodovine, potopise povesti itd. Posamni zvezki imajo 10—12 pol in veljajo po 30 kr. Kdor se naroči za vse leto, dobi 24 zv. za 6 gld. — Naročbe na »Czytelnia Polska«, v Krakovu, ulica Slawkowska liczba 22.

V Libohovicah je pričel izhajati vsakih 14 dni **Podřipský Obzor**. Program mu je kratek, jase in točen: boj proti frazi, ker smo uverjeni, da je glavni vzrok naših polit. neuspehov nejasnost naše politike. Pri Slovencih bi tega bilo še mnogo bolj treba nego pri Cehih.

Srbska književna zadruga javlja, da je njen glavni komisar za Avstro-Ogersko in Bosno-Hercegovino »Srbska štamparija v Zagrebu«, ki bode izvrševala administracijo in ekspedicijo njenih izdanj na te dežele. Za 1898 izidejo: Subotičeve epične pesni I. zv. — Lazaričeve povesti I. zv. — Iskrice Nikole Tomasea ali pa Slike iz Selskega života II. zv. — Žitje Gerazima Zelišča II. zv. Vekfildski svečenik (prevod znanega angleškega romana). — Ujedinjenje Njemačke, zgod. načrt.

Srbi v Rusiji v 16—18. veku. O tem razpravlja Stepan Dimitrijevič v svoji bogoslovni disertaciji. Kijevske duhovne akademije. Oba ocenjevatelja sta razpravo označila kot izvrstno. Razpravlja o srbskih svečenicih v Rusiji. Tudi iz sedaj bolgarskih dežel so vladike prosili Rusijo pomoči kakor Srbi za Srbe.

»Když hvězdy padaly« se zove nova zbirka povestij priljubljene češke pisateljice Gabriele Preissove.

Slovanska knjižnica (Gabrščekova v Gorici) je poslala v svet. spopiče 78—81 v skupnem zvezku pod naslovom: »Osmo šolce

Na razstanku“. Str. 275. Cena 1 gld. Vsečina pesmi in proza. Poslednja ima tudi razpravo: „Ruski realizem in njega glavni zastopniki.“ Poslednje zaglavje tega obsežnega spisa se glasi: Še nekaj ruskih realistov in Slovenci.

Glasbena Matica. 1872—1897. Zbori za štiri moške glasove. Uredil Josip Čerin, koncertni vodja. Izdala in založila »Glasbena Matica« v Ljubljani 1897. Cena 2 gld. 50 kr. Na zunaj čedna, lepa, na znotraj po vsej vsebini dragocena knjiga omenja v predgovoru prve početke slovenskega umetnega petja, podaja potem životopisne črtice 29 za razvoj slovenskega petja zaslužnih skladateljev in nato na 238 straneh 80 zborov, gledé na katere pravi urednik knjige: »Vsako leto je podala »Glasbena Matica« svojim članom mnogo skladb domačih skladateljev, in letos (1897), ko slavi 25letnico svrjo, jih podaja toliko, kakor še nikdar poprej: najboljšie moške zборе pošilja s to knjigo v svet, s to knjigo, o kateri se ob jednem zrcali razvoj pesmi za Matičnega občanka.« G. Jos. Čerin je pri vestni sestavi imel veliko truda, a je podal „Gl. M.“ in po njej Slovincem zares zaslužno delo.

František Palacký. Našal Jan Hejret, člen redakce „Plzenského Obzoru“. Cenou počténá práce sl. pražskou porotou pro posouzení práci o Frant. Palackém. Nákladem vlastním. 12 vel. stranij, s podobou Palackého. Delo, stvarno sestavljeno, je dobilo tudi med narodom obče priznanje, in se je mnogo tisoč izvodov takoj razprodalo. Slovani bi se mogli naročiti na knjižico pri pisatelju v Plzni.

Дубровачка элегија, nova knjiga kneza Vojnovića, ima 15 pesnij v prozi.

„Contes de la Bosnie“ (Povesti iz Bosne). Spisal M. Colonna. S 34 slikami Leop. Brauna. V Parizu. Cena 3 franke 50 cent. Poznata pisateljica grofica Colonna podaja v ti knjigi plod svojih studij o narodnih običajih in narodnem življenju slovanskem. V I. delu knjige opisuje narodne običaje bosenske, v II. obseg nekaterih narodnih pesnij, v III. 7 narodnih povestic.

Русская Библиотека. Издание Целеха 1898. Выпускъ V. и VI. (Май и Юнь). Vsečina: M. H. Волконский. Князь Никита Исторический романъ въ трехъ частяхъ (Стр. 129—256). 12 zvezkov na leto 2 gld. 40 kr. Adres: „Издательство Русской Библиотеки“ во Львовѣ (Lemberg), Русская ул., No. 3. — Slovenska mladina more s pomočjo Hostnikovega slovarja in njegove slovnice uspešno porabljaliti to knjižnico, v kateri se po nizki ceni objavljajo najboljše dela prvih ruskih pisateljev.

„Христiанское Чтенiе“ za mesec julij prinaša med drugim: Христiанство и буддизмъ на западѣ (z raznimi zaglavji). Н. Н. Писаревскаго. — Происхожденiе жизни. Проф. С. С. Глаголева. — Иоанъ Скотъ Эригена и его отношенiе къ богословiю восточному и западному. А. И. Бриллиантова. — Апостольскiя литургiи восточной Церкви. А. В. Петровскаго. Itd. Kato-liškim bogoslovcem priporočamo posebe to izdanje, iz katerega več in bolj zvedo o vstopni cerkvi, nego iz drugih, zapadnih virov. Za granico stoji 7 rub., združeno s „Церковнымъ Вѣстникомъ“ (tednikom) le 10 rub. Adres: Petrograd, Невскiй проспектъ 182.

„Povjest književnosti hrvatske i srpske“, spisal dr. Gjuro Šurmin. Cena 3 gld.

Jugoslovanska akademija je izdala za 1893 te knjige: 1. Rad. knj. 184 obsega: „Rečenice s konjunkcijama: „ako, neka, li, v hrvat. jeziku“ (dr. Avg. Musić). »Primorski lektionari XV. vijeka“ (dr. M. Rešetar). »O Dositeju Obradoviću“ (dr. Iv. Scherzer).

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročninu, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**, Tiskli Bratři Chrastinové ve Valašském Meziříčí.

»Rodoslovje knezova Vrbavskih od plemena Gusić (Vj. Klaić). 2. Rad. knj. 135. obsega matematično prirodoslovne spise. 3. Letopis. 4. Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Zv. III. prva polov. 27 slik. Uredil dr. Radić.

Pripomnja upravništva „Slov. Sveta“.

Nekaterim naročnikom, ki so dalj časa zaostali z naročnino, smo posebe pisali koncem julija. Večina na naš poziv — molči. Ali je to vljudno, naj p. n. gospoda odgovori sama. No nevljudnosti smo uže privajeni; za to pa, kar nam gre, nismo še izgubili pravnega čuvstva. Na isto apelujemo tudi pri naših naročnikih; prosimo torej vljudno, da dotična gospoda izpolni svojo dolžnost.

Naznanje. Slovincem in drugim Slovanom na Dunaju, ki prebivajo v III. okraju in njegovem obližju, se priporoča znana restavracija našega rojaka, g. *Josipa Plischauniga*, III., Seidlgasse 20. — On toči na Dunaju dobro znano češko »Protivinsko eksportno pivo« in ima tudi izbornu kuhinjo in jako dobra avstrijska vina. — Vsak dan slovanska družba.

Upravništvo „Slov. Sveta“

ima še nekoliko iztisov vsakega letnika tega lista na prodaj. Letniki se oddajajo po dogovoru. Starejših, v katerih so obsežne kritične razprave o cerkvi, zgodovini rimske liturgije, značaja jul. in gregorijanskega kalendarja itd., je le malo več. Svečenikom jih posebe priporočamo — Učenci se mladini, ki ima sedaj rusko-slovenski slovar s slovnico profesorja Hostnika v rokah, priporočamo izborni ruski prevod Levstikovega „Martina Krpana“ od istega prof. Hostnika. Izvod stoji s poštnino vred 15 kr. Gledé na prevod omenjamo, da so ga srednješolci povsod drugod kupovali v večem številu, nego v gimnazij na Kranjskem. Med vseučiliščniki so ga jemali hrvatski v enakem številu, kakor slovenski. — Knjižico: „Rusko pravopisanje za učeče se“ oddajemo po 10 kr.; brošuro „Naši knjižni grehi“ po 12 kr. — 100 vel. stranij obsežajoča brošuro „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“ po znižani ceni 55 kr.